

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

**MSc law &
economics**

DEPARTMENT of ECONOMICS,
UNIVERSITY of MACEDONIA
and SCHOOL of LAW,
ARISTOTLE UNIVERSITY of THESS.

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Νομική Σχολή

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Διπλωματική Εργασία

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ: ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ - ΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ
ΖΗΤΗΜΑΤΑ

της

ΒΑΡΒΑΡΑΣ ΣΚΑΝΔΑΛΑΚΗ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού
Διπλώματος Ειδίκευσης Δίκαιο και Οικονομικά

Μάρτιος 2023

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους των οποίων η συμβολή υπήρξε καθοριστική για την ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας μου.

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω πραγματικά, τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Θεόδωρο Παναγιωτίδη, για όλον τον πολύτιμο χρόνο που αφιέρωσε καθώς και για την πολύτιμη καθοδήγηση του καθ' όλη την πορεία αυτής της διπλωματικής εργασίας. Η συμβολή του υπήρξε καθοριστική και τον ευχαριστώ για όλα.

Στη συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τον κ. Τιμολέοντα Κοσμίδη, για όλη τη βοήθεια που μου προσέφερε τόσο στα πλαίσια των μαθημάτων, όσο και στην παρούσα διπλωματική εργασία, καθώς το θέμα της παρούσας διπλωματικής επιλέχθηκε με βάση το περιεχόμενο των διαλέξεων του. Χωρίς αυτόν η εκπόνηση της εργασίας αυτής δε θα ήταν δυνατή.

Επίσης ευχαριστώ όλα τα παιδιά του Μεταπτυχιακού Προγράμματος , για την αμέριστη συμπαράσταση και την εν γένει βοήθεια που μου προσέφεραν.

Δεν θα μπορούσα φυσικά να μην αφιερώσω και ένα ξεχωριστό ευχαριστώ στα Μέλη της «Φοιτητικής Ομάδας Aristotle Space and Aeronautics Team (ASAT)», των οποίων οι τεχνικές γνώσεις υπήρξαν ιδιαίτερα διαφωτιστικές.

Κλείνοντας και έχοντας φτάσει στο πέρας των σπουδών μου, δεν θα μπορούσα να μην ευχαριστήσω τους αγαπημένους φίλους και όλους όσους βρεθήκαν στο πλάι μου σε όλο αυτό το ταξίδι. Το μεγαλύτερο ευχαριστώ, ωστόσο, το χρωστάω στην οικογένεια μου, στον αδελφό μου Νίκο, και στους γονείς μου, Γιάννη και Γαρυφαλλιά, για όλη την υποστήριξη και την αγάπη τους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο κύριος στόχος της παρούσας διατριβής είναι να παράσχει μια επισκόπηση της διαδικασίας παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου από τεχνική, νομική και περιβαλλοντική άποψη, περιγράφοντας τα πιο σημαντικά και τρέχοντα ζητήματα γύρω από το θέμα αυτό.

Η τεχνική πτυχή της παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου αναπτύσσεται περαιτέρω με την ανασκόπηση των πεδίων ανάντη, μέσου και κατάντη, ενώ εστιάζει στις επακόλουθες αποκλίσεις και διαφορές μεταξύ της παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου. Επιπλέον, η νομική θεώρηση συνίσταται στην εξέταση των κατηγοριών συμβάσεων για την παραχώρηση δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο, εστιάζοντας κυρίως στον ανάντη τομέα και στο νομικό πλαίσιο που τον διέπει. Για την τελευταία πτυχή, εξετάζεται διεξοδικά η περιβαλλοντική σκοπιά, αναδεικνύοντας όλα τα σχετικά περιβαλλοντικά θέματα, τους κινδύνους και τις επιπτώσεις στα πεδία ανάντη, στα πεδία μεσαίου και κατάντη.

Τέλος, η παρούσα διατριβή ολοκληρώνεται με μια έρευνα για τις επιπτώσεις της εξόρυξης υδρογονανθράκων στο ευρύτερο περιβάλλον στην Ελλάδα και για τις προτάσεις για την αντιμετώπισή τους μέσω κατάλληλων νομοθετικών διατάξεων.

ABSTRACT

The main goal of this thesis is to provide an overview of the oil and gas production process from a technical, legal and environmental point of view, by outlining the most prominent and current issues around this subject.

The technical aspect of the oil and gas production is further elaborated by reviewing the upstream, midstream and downstream fields, while focusing on the subsequent deviations and differences between the production of oil and gas. Moreover, the legal standpoint consists of the review of categories of contracts for the granting of rights to explore and exploit hydrocarbons at both international and national level, while focusing mainly on the upstream field and the legal framework governing it. Last on the respective aspects, the environmental point of view is thoroughly scrutinized, bringing forth all relevant environmental matters, dangers and repercussions on upstream, midstream and downstream fields.

Finally, this thesis concludes with a research on the repercussions of the hydrocarbon extraction on the wider environment in Greece and proposals to address them through appropriate legislative provisions.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	ii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iii
ABSTRACT	iv
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	v
ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΕΩΝ1.	vii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΔΙΑΝΟΜΗ	1
ΑΝΑΝΤΗ ΤΟΜΕΑΣ (UPSTREAM)	1
i. ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ (SEARCH).....	4
ii. ΕΡΕΥΝΑ (EXPLORATION)	4
iii. ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ/ΠΑΡΑΓΩΓΗ (EXPLOITATION/PRODUCTION)	5
ΜΕΣΟΣ ΤΟΜΕΑΣ (MIDSTREAM).....	5
ΚΑΤΑΝΤΗ ΤΟΜΕΑΣ (DOWNSTREAM)	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ: ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ	11
ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ	11
i. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ (CONCESSION AGREEMENTS).....	11
ii. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (PRODUCTION SHARING CONTRACTS).....	12
iii. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (SERVICE CONTRACTS).....	12
ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟ 2289/1995.	13
i. Ο ΝΟΜΟΣ 2289/1995 ΓΕΝΙΚΑ	13
ii. ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	14
Α. Αποκλειστικό Δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου	14
Β. Φορείς Διαχείρισης των δικαιωμάτων του Ελληνικού Δημοσίου.....	15
Γ. Παραχώρηση δικαιωμάτων αναζήτησης υδρογονανθράκων.....	16
Δ. Παραχώρηση δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων	16
Ε. Συμβατικές Περιοχές	18
iii. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (PRODUCTION SHARING CONTRACTS).....	18
Α. Σύμβαση Διανομής της Παραγωγής και Σύμβαση Έργου	18
Β. Υπερέχουσα Θέση του Ελληνικού Δημοσίου	20
Γ. Εμπορική Εκμετάλλευση από τον Ανάδοχο	21
Δ. Κοινοπραξία Ελληνικού Δημοσίου και Ανάδοχου/Εργολάβου	21

Ε. Υποχρεώσεις των Συμβαλλομένων Μερών	21
ΣΤ. Κανόνες Διανομής της Παραγωγής.....	25
Z. Ανώμαλη εξέλιξη της σύμβασης	26
Η. Αντιπαραβολή Σταδίου Έρευνας και Εκμετάλλευσης στη Σύμβαση Διανομής της Παραγωγής.....	26
iv. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ (LEASE AGREEMENTS)	29
Α. Σύμβαση Μίσθωσης του Ν. 2289/1995 και Συμβάσεις Μίσθωσης του ΑΚ..	29
Β. Υπερέχουσα Θέση του Ελληνικού Δημοσίου	30
Γ. Υποχρεώσεις των μερών	30
Δ. Ανώμαλη Εξέλιξη της Σύμβασης Μίσθωσης	34
v. ΥΠΑΓΩΓΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ Ή ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ: ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ , ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ.....	37
ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΞΟΡΥΞΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ	37
i. Η ΡΥΠΑΝΣΗ ΤΟΥ ΑΕΡΑ	37
ii. Η ΡΥΠΑΝΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ.....	39
iii. Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΙΩΝ	40
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ, ΠΑΡΑΓΩΓΗ, ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΥΤΩΝ.....	43
DPSIR FRAMEWORK: ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΞΟΡΥΞΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	51
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	52

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΕΩΝ1.

1. Εξέδρες υπεράκτιας εξόρυξης.....	3
2. Οι διαφορές του μέσου τομέα στην παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου.....	6
3. Μεταφορά αργού πετρελαίου με δεξαμενόπλοιο (tanker) και αποθήκευση σε δεξαμενές.....	7
4. Αγωγοί Φυσικού Αερίου και Τερματικοί Σταθμοί LNG στην Ελλάδα.	8
5. Εθνικό Δίκτυο Αυτοκινητοδρόμων στην Ελλάδα.	8
6. Η διαδρομή του αργού πετρελαίου και των τυποποιημένων προϊόντων αυτού από τη διύλιση ως τη διανομή σε βενζινάδικα.....	10
7. Χάρτης των συμβατικών περιοχών που γειτνιάζουν ή συμπίπτουν με το δίκτυο προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα.....	44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΔΙΑΝΟΜΗ

Ως Υδρογονάνθρακες ορίζονται τα κάθε είδους πετρελαιοειδή σε στερεή, υγρή ή αέρια κατάσταση και ειδικότερα το ορυκτό αργό πετρέλαιο ή φυσική βενζίνη, τα φυσικά υδρογονανθρακούχα αέρια, καθώς και κάθε είδους ορυκτά ή ουσίες που εξορύσσονται μαζί τους. (Άρθρο 1 παρ. 1 Ν. 2289/1995)

Ως Πετρέλαιο, εννοώντας το αργό πετρέλαιο (crude oil), ορίζεται το ακατέργαστο πετρέλαιο το οποίο είναι υγρό πέτρωμα, μείγμα υδρογονανθράκων, δηλαδή ουσιών που περιέχουν άνθρακα και υδρογόνο, που όμως περιέχει και αρκετούς αρωματικούς υδρογονάνθρακες, καθώς και άλλες οργανικές ενώσεις και το οποίο βρίσκεται μέσα σε πορώδη πετρώματα του φλοιού της Γης.¹

Ως Φυσικό Αέριο ορίζεται το αέριο μείγμα κορεσμένων υδρογονανθράκων με μικρό αριθμό ατόμων άνθρακα. Το φυσικό αέριο το οποίο είναι απαλλαγμένο από τους υδρογονάνθρακες πέραν του μεθανίου, δηλαδή το καθαρό μεθάνιο, συχνά αποκαλείται και ξηρό φυσικό αέριο. Αντίστοιχα, το φυσικό αέριο που συμπεριλαμβάνει και άλλους υδρογονάνθρακες εκτός από το μεθάνιο, αποκαλείται και υγρό φυσικό αέριο.

Η διαδικασία παραγωγής και αξιοποίησης φυσικού αερίου, πετρελαίου και προϊόντων αυτού, διαιρείται σε τρία (3) καθόλα διακριτά μεταξύ τους στάδια τα οποία διαδέχονται χρονικά το ένα το άλλο, ήτοι σε τρεις (3) διαφορετικούς τομείς καθένας εκ των οποίων εμπεριέχει συγκεκριμένες δραστηριότητες. Οι τομείς αυτοί είναι οι κάτωθι:

ANANTH TOMEAS (UPSTREAM)

Ο ανάντη τομέας (upstream sector) της βιομηχανίας πετρελαίου και φυσικού αερίου είναι υπεύθυνος για την έρευνα (exploration) και την παραγωγή (production) υδρογονανθράκων εξ' ου και αναφέρεται συχνά ως ο τομέας έρευνας και παραγωγής (E&P sector).²

Οι δραστηριότητες που ανήκουν στον ανάντη τομέα (upstream) της διαδικασίας παραγωγής φυσικού αερίου, πετρελαίου και προϊόντων αυτού περιλαμβάνουν κατά βάση την έρευνα (exploration), την άντληση με περιστροφική γεώτρηση (drilling) και την

¹ <https://www.sciencedirect.com/topics/earth-and-planetary-sciences/petroleum>

² AAMER, M. (2017). Upstream, Midstream and Downstream Sectors in the Oil and Gas Industry. Retrieved from <https://www.investopedia.com/articles/investing/052915/upstream-midstream-downstream-sectors-oil-and-gas-industry.asp>

παραγωγή (production) πρώτων υλών, ήτοι υδρογονανθράκων.³³

Η έρευνα (exploration) αφορά στην ταυτοποίηση πιθανών κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου, την αξιολόγηση της δυναμικής και της εμπορικής εκμεταλλευσιμότητας των πόρων και τη δημιουργία ενός σχεδίου ανάπτυξης.

Η άντληση η οποία συνήθως λαμβάνει χώρα μέσω της πλέον καθιερωμένης μεθόδου της περιστροφικής γεωτρήσεως (drilling) αναφέρεται στην διάνοιξη ενός φρεατίου (well) μέσα στον ταμιευτήρα (reservoir/source), το οποίο στη συνέχεια απομονώνεται από το περιβάλλον πέτρωμα με τη χρήση ειδικής χαλύβδινης σωλήνωσης και την έγχυση τσιμέντου.⁵

Η παραγωγή (production) αναφέρεται στην άντληση – εξαγωγή των κοιτασμάτων από τον ταμιευτήρα, τον διαχωρισμό τους από τα τυχόν αέρια, νερό και άμμο με τα οποία είναι αναμεμιγμένα και την επεξεργασία τους για την απομάκρυνση των ρύπων και των ακαθαρσιών.⁶

Πιο συγκεκριμένα ο ανάντη τομέας περιλαμβάνει την αναζήτηση και έρευνα πιθανών εμπορικώς εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου δυνάμει ερμηνείας γεωφυσικών παρατηρήσεων πραγματοποιούμενων με ποικιλία μεθόδων όπως ενδεικτικά με σεισμικές έρευνες,⁷ την κατασκευή εξεδρών υπεράκτιας εξόρυξης, την διάνοιξη γεωτρήσεων⁸ στο χερσαίο ή υπεράκτιο υπέδαφος, την πραγματοποίηση ερευνητικών γεωτρήσεων και γεωτρήσεων παραγωγής⁹, την άντληση – εξαγωγή – εξόρυξη των υδρογονανθράκων από την πηγή¹⁰, την εγκατάλειψη και τον παροπλισμό των εγκαταστάσεων¹¹, την παραγωγή αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου και την μεταφορά αυτών προς προσωρινή αποθήκευσή τους.

³ Encyclopedia Britannica, "Hydrocarbons," <https://www.britannica.com/science/hydrocarbon/Upstream-midstream-and-downstream-activities>

³ Upstream, Midstream and Downstream Hydrocarbons: What's the Difference?" Oiltanking, www.oiltanking.com/en/what-we-do/upstream-midstream-downstream-hydrocarbons/

⁵ Σταματάκη Σ. (2003). Τεχνολογία Γεωτρήσεων. ΕΜΠ

⁶ <https://www.yourenergy.com/what-is-natural-gas/natural-gas-production-process/>

⁷ Jack, I., 1998. Time-Lapse Seismic in Reservoir Management – Distinguished Instructor Short Course No. 1. SEG.

⁸ (1) "Upstream Oil and Gas Industry Overview," Investopedia, <https://www.investopedia.com/articles/investing/082014/upstream-oil-gas-industry-overview.asp>.

⁹ Jahn F., Cook M., Hydrocarbon Exploration and Production, 2nd edition, 2008 σελ. 312 επ.

¹⁰ Upstream, Midstream and Downstream Hydrocarbons: What's the Difference?" Oiltanking, www.oiltanking.com/en/what-we-do/upstream-midstream-downstream-hydrocarbons/

¹¹ <https://www.worldoil.com/upstream-overview>

1. Εξέδρες υπεράκτιας εξόρυξης.

Βάσει του άρθρου 2 παρ. του Ν. 2289/1995 (Αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 27) η διαχείριση για λογαριασμό του Δημοσίου των δικαιωμάτων αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων που εντοπίζονται στα όρια της ελληνικής επικράτειας ανατίθεται στην Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων (ΕΔΕΥ Α.Ε.).

Κατόπιν σύμφωνης γνώμης της ΕΔΕΥ ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΠΕΚΑ) εκδίδει αποφάσεις – δημοσιευτές στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ) - βάσει των οποίων διαιρείται η ελληνική επικράτεια στο σύνολό της ή μέρη αυτής σε ορθογώνιες περιοχές οι οποίες αφενός μεν προορίζονται για την άσκηση δραστηριοτήτων αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης, ήτοι επιτρέπεται επί αυτών η ανάπτυξη των σχετικών δραστηριοτήτων, αφετέρου δε διατίθενται για την άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών (άρθρο 2 παρ.4 του Ν. 2289/1995). .

Λαμβανομένου υπόψη του υψηλότατου κόστους των διαδικασιών αναζήτησης έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων – δεδομένης της ανάγκης χρήσης εξοπλισμού ακριβείας, τήρησης πρωτοκόλλων ασφαλείας, συμμόρφωσης με διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος και πρόσληψης εξειδικευμένου ανθρωπίνου δυναμικού - σε συνδυασμό με τον κίνδυνο της αδυναμίας ανεύρεσης εμπορικώς εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων ή των πιθανών ατυχημάτων κατά τη διαδικασία εξορύξεως και της μη

συμμόρφωσης μετά των αυστηρών περιβαλλοντικών διατάξεων που επιφέρει ως επί το πλείστο βαρύτερα πρόστιμα το Ελληνικό Δημόσιο επιλέγει την παραχώρηση των ως άνω δικαιωμάτων σε τρίτους.

Ενιαία διαδικασία για την ταυτόχρονη παραχώρηση του συνόλου των δικαιωμάτων δεν προβλέπεται. Αντιθέτως και για οικονομοτεχνικούς ιδίως λόγους υφίσταται διάκριση μεταξύ της διαδικασίας παραχώρησης του δικαιώματος της αναζήτησης και των δικαιωμάτων της έρευνας και εκμετάλλευσης.

Το κύριο δε επιχείρημα υπέρ του ως άνω διαχωρισμού συνιστά η αποφυγή δημιουργίας μονοπωλίου στην αγορά όσον αφορά τον ενάντιο τομέα μίας συγκεκριμένης περιοχής, ενώ δεν παύει να αποτελεί σημαντικό λόγο και η μείωση του κόστους και του κινδύνου των διαδικασιών των οποίων μία συνολική για όλον τον ενάντιο τομέα κάλυψη και ανάληψη αντιστοίχως θα ήτο ασύμφορη έως και αδύνατη ακόμη και από εταιρείες – κολοσσούς.

i. ANAZHTHSH (SEARCH)

Τα δικαιώματα αναζήτησης υδρογονανθράκων περιλαμβάνουν την έρευνα του υπεδάφους με χρήση τεχνικών μεθόδων όπως ενδεικτικά σεισμικών ερευνών και φωτογραφιών από δορυφόρο, με σκοπό την ανακάλυψη εμπορικώς εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων. Η απόκτηση δικαιωμάτων αναζήτησης δεν συμπεριλαμβάνει τη δυνατότητα χρήσης γεωτρήσεως για την ανακάλυψη των κοιτασμάτων. Δεδομένου του υψηλού κινδύνου περιβαλλοντικής ζημίας λόγω της χρήσης γεωτρύπανου, αλλά και του υψηλού κόστους της διαδικασίας είναι θεμιτό να έχουν εξαντληθεί όλες οι λοιπές μέθοδοι αναζήτησης προκειμένου να εξακριβωθεί η ύπαρξη ή μη εμπορικώς εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων προτού συντελεστεί η γεώτρηση.

ii. EPEYNA (EXPLORATION)

Τα δικαιώματα έρευνας περιλαμβάνουν την έρευνα του υπεδάφους με τη χρήση όλων των τεχνικών μεθόδων ως αυτές αναλύθηκαν στο στάδιο της αναζήτησης (υπό στοιχείο α) και επιπλέον την χρήση της γεώτρησης.

Τα δικαιώματα έρευνας παραχωρούνται συνήθως σε εταιρείες με εξειδικευμένη τεχνογνωσία περί γεωτρήσεως διαθέτουσες έμπειρο ανθρώπινο δυναμικό μόνο εφόσον έχει ήδη ανακαλυφθεί εμπορικώς εκμεταλλεύσιμο κοίτασμα κατά το στάδιο της αναζήτησης ή υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις προς τούτο.

iii. EKMETALLEYSH/PARAGΩGH (EXPLOITATION/PRODUCTION)

Το στάδιο της εκμετάλλευσης περιλαμβάνει την εύρεση υδρογονανθράκων, την άντληση αυτών με τη χρήση γεωτρήπανου, την εξόρυξη και αποθήκευσή τους.

Εν αντιθέσει με τα δικαιώματα αναζήτησης, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης παραχωρούνται κατά τη συνήθη πρακτική στην ίδια εταιρεία στην οποία ανατέθηκε και η έρευνα των εκάστοτε περιοχών και μάλιστα δυνάμει μίας (1) κοινής σύμβασης. Ένας τέτοιος ενδεχόμενος διαχωρισμός μάλλον θα δυσχέραινε και θα καθυστερούσε αδικαιολόγητα τη διαδικασία παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου καθώς τα δύο (2) στάδια βρίσκονται σε χρονική αλληλουχία και επιπλέον θα στερούσε τη δυνατότητα καθορισμού ευέλικτων τρόπων αποπληρωμής του τιμήματος για την έρευνα όπως πχ. την παραχώρηση κυριότητας επί ποσοστού των εξαγόμενων εκ του υπεδάφους υδρογονανθράκων.

ΜΕΣΟΣ ΤΟΜΕΑΣ (MIDSTREAM)

Ο μέσος τομέας (midstream sector) της βιομηχανίας πετρελαίου και φυσικού αερίου τοποθετείται χρονικά ανάμεσα στους δύο (2) λοιπούς τομείς¹² και είναι υπεύθυνος για την μεταφορά (transportation), την αποθήκευση (storage)¹³ των υδρογονανθράκων εξ' ου και αναφέρεται συχνά ως ο τομέας μεταφοράς και αποθήκευσης (T&S sector).¹⁴

Οι δραστηριότητες που ανήκουν στον μέσο τομέα (midstream) της διαδικασίας παραγωγής φυσικού αερίου, πετρελαίου και προϊόντων αυτού περιλαμβάνουν ως επί το πλείστον την αποθήκευση (storage) και τη μεταφορά (transportation) των κοιτασμάτων από με απώτερο σκοπό την περαιτέρω επεξεργασία και διανομή αυτών.¹⁵

Η μεταφορά (transportation) των κοιτασμάτων πετρελαίου σε εγκαταστάσεις αποθήκευσης έως την επεξεργασία αυτών λαμβάνει χώρα με φορτηγά, δεξαμενόπλοια, τρένα ή αγωγούς ενώ η μεταφορά του φυσικού αερίου πραγματοποιείται μέσω αγωγών.

Η αποθήκευση (storage) των πρωτολείως επεξεργασμένων κατά το στάδιο του upstream κοιτασμάτων πετρελαίου πραγματοποιείται σε δεξαμενή αποθήκευσης εωσότου είναι έτοιμα προς περαιτέρω επεξεργασία, ήτοι διύλιση.

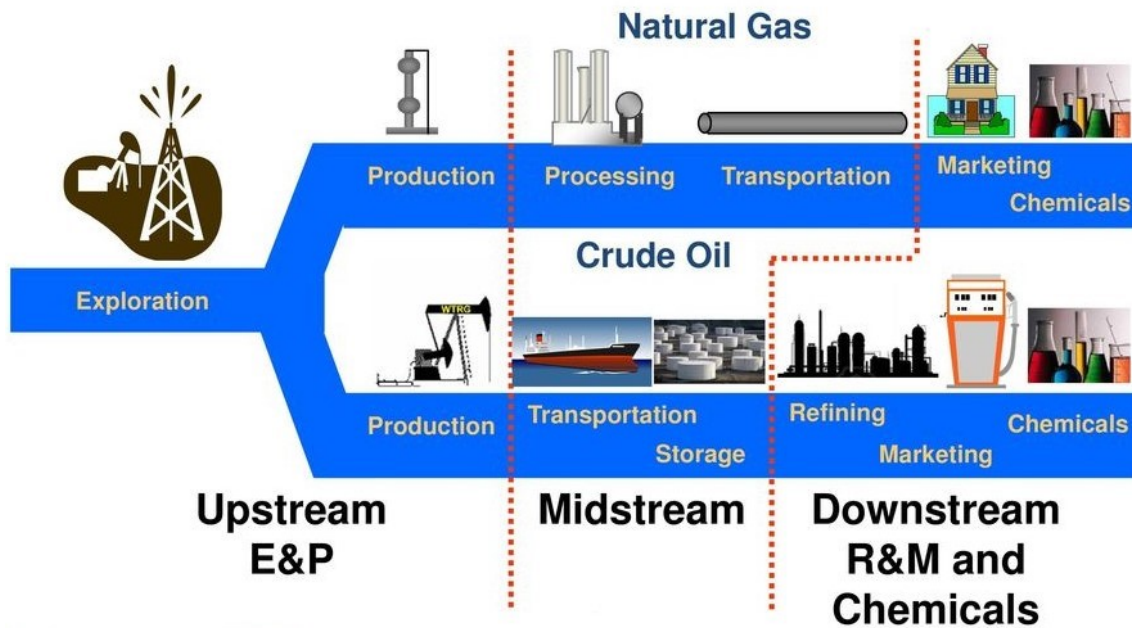
¹² U.S. Energy Information Administration, "Midstream Oil and Natural Gas,"

https://www.eia.gov/energyexplained/index.php?page=oil_natural_gas_midstream.

¹³ (21) McKain, David L., and Bernard L. Allen. *Where It All Began: The Story of the People and Places Where the Oil Industry Began—West Virginia and Southeastern Ohio*. Parkersburg, W. Va.: David L. McKain, 1994

¹⁴ AAMER, M. (2017). *Upstream, Midstream and Downstream Sectors in the Oil and Gas Industry*. Retrieved from <https://www.investopedia.com/articles/investing/052915/upstream-midstream-downstream-sectors-oil-and-gas-industry.asp>

¹⁵ Encyclopedia Britannica, "Hydrocarbons," <https://www.britannica.com/science/hydrocarbon/Upstream-midstream-and-downstream-activities>

2. Οι διαφορές του μέσου τομέα στην παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Αναλυτικότερα ο μέσος τομέας περιλαμβάνει την συλλογή, την μεταφορά με τρένα, με φορτηγά - βυτιοφόρα οχήματα (tank trucks), με δεξαμενόπλοια (tankers) ή αγωγούς (pipelines)¹⁶ και την αποθήκευση αργού πετρελαίου σε δεξαμενές κατόπιν της πρωταρχικής επεξεργασίας αυτού κατά το στάδιο της εξερεύνησης και παραγωγής (υπό στοιχείο i) και εωσότου τεθεί σε περαιτέρω επεξεργασία κατά το στάδιο του downstream¹⁷ καθώς και την κατασκευή των σχετικών ως άνω αγωγών, δεξαμενών και τερματικών σταθμών.¹⁸

Συχνότερη μέθοδο μεταφοράς πετρελαίου αποτελούν πλέον οι αγωγοί οι οποίοι απαιτούν μεν αισθητά λιγότερη ενέργεια από τα φορτηγά – βυτιοφόρα οχήματα και τα τρένα, έχουν δε μικρότερες εκπομπές ρύπων και άνθρακα από αυτά και σημαντικά λιγότερες πιθανότητες πρόκλησης ατυχημάτων και ιδίως εξυπηρετούν πολύ μεγαλύτερες ανάγκες δεδομένης της υψηλής ζήτησης πετρελαίου χάριν στην χωρητικότητα αποθήκευσης.¹⁹

¹⁶ Upstream, Midstream and Downstream Hydrocarbons: What's the Difference?" Oiltanking, www.oiltanking.com/en/what-we-do/upstream-midstream-downstream-hydrocarbons/

¹⁷ Upstream, Midstream and Downstream Hydrocarbons: What's the Difference?" Oiltanking, www.oiltanking.com/en/what-we-do/upstream-midstream-downstream-hydrocarbons/

¹⁸ U.S. Energy Information Administration, 2019

¹⁹ Matveichuk, Alexander A. Intersection of Oil Parallels: Historical Essays. Moscow: Russian Oil and Gas Institute, 2004.

3. Μεταφορά αργού πετρελαίου με δεξαμενόπλοιο (tanker) και αποθήκευση σε δεξαμενές

Ο μέσος τομέας περιλαμβάνει και τη συλλογή, αλλά και την επεξεργασία κατά μία άποψη και τη μεταφορά φυσικού αερίου μέσω αγωγών εωσότου φτάσει σε ορισμένο τοπικό δίκτυο διανομής.

Αναφορικά με τη μεταφορά φυσικού αερίου από τις εκάστοτε περιοχές παραγωγής μέσω αγωγών, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το εθνικό σύστημα μετάδοσης - στο οποίο μετακινείται το φυσικό αέριο κατόπιν της συλλογής και πρωταρχικής επεξεργασίας αυτού - αποτελείται από αγωγούς φτιαγμένους από χάλυβα ιδιαίτερας υψηλής αντοχής ικανούς να διαχειριστούν πολλαπλάσια πίεση από την στην πραγματικότητα υφιστάμενη που δύνανται να συγκριθούν σε μέγεθος με το σύστημα εθνικών αυτοκινητοδρόμων και οδηγούν το φυσικό αέριο στα τοπικά δίκτυα διανομής.

4. Αγωγοί Φυσικού Αερίου και Τερματικοί Σταθμοί LNG στην Ελλάδα.

5. Εθνικό Δίκτυο Αυτοκινητοδρόμων στην Ελλάδα.

KATANTH TOMΕΑΣ (DOWNSTREAM)

Ο κατάντη τομέας (downstream sector) της βιομηχανίας πετρελαίου και φυσικού αερίου ακολουθεί χρονικά τον μεσαίο τομέα και είναι υπεύθυνος για τη διύλιση (refining) και την εμπορία (marketing) τυποποιημένων εμπορικών προϊόντων πετρελαίου και φυσικού αερίου εξ' ου και αναφέρεται συχνά ως ο τομέας διύλισης και εμπορίας (R&M sector).²⁰

Σημειώνεται στο σημείο αυτό ότι συνιστά σύνηθες φαινόμενο ο μέσος τομέας να ενσωματώνεται στον κατάντη.

Στον κατάντη τομέα (downstream) της διαδικασίας παραγωγής φυσικού αερίου, πετρελαίου και προϊόντων αυτού περιλαμβάνονται οι δραστηριότητες της διύλισης (refining), της επεξεργασίας (processing), εμπορίας (marketing) και της διανομής (distribution) προϊόντων πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Πιο συγκεκριμένα ο κατάντη τομέας περιλαμβάνει τον διαχωρισμό του αργού πετρελαίου (crude oil) σε κλάσματα και επεξεργασία αυτών εωσότου αποτελέσουν τυποποιημένα εμπορικά προϊόντα με ορισμένες ιδιότητες και προδιαγραφές, την διύλιση δηλαδή του αργού πετρελαίου σε προϊόντα όπως η βενζίνη, το πετρέλαιο ντίζελ, το πετρέλαιο θέρμανσης και το καύσιμο αεροσκαφών, την παραγωγή καυσίμων, λιπαντικών και πετροχημικών.²¹

Η επεξεργασία του φυσικού αερίου προκειμένου να διαχωριστεί σε διάφορα συστατικά, όπως μεθάνιο, αιθάνιο, προπάνιο, βουτάνιο και υγρά φυσικού αερίου (NGL) καθώς και ορισμένες άλλες δραστηριότητες που καθιστούν τους υδρογονάνθρακες έτοιμους προς χρήση εμπίπτουν μάλλον στον μεσαίο τομέα (midstream sector) σε αντίθεση με την επεξεργασία του αργού πετρελαίου, ενώ στον κατάντιο τομέα (downstream sector) ανήκει η διανομή του φυσικού αερίου.²²

Περιλαμβάνει περαιτέρω την χονδρική και λιανική πώληση και τη διανομή αυτών²³, ήτοι την παράδοση του φυσικού αερίου, πετρελαίου και προϊόντων αυτών στους πελάτες (λιανοπωλητές ή καταναλωτές) μέσω συστημάτων διανομής.

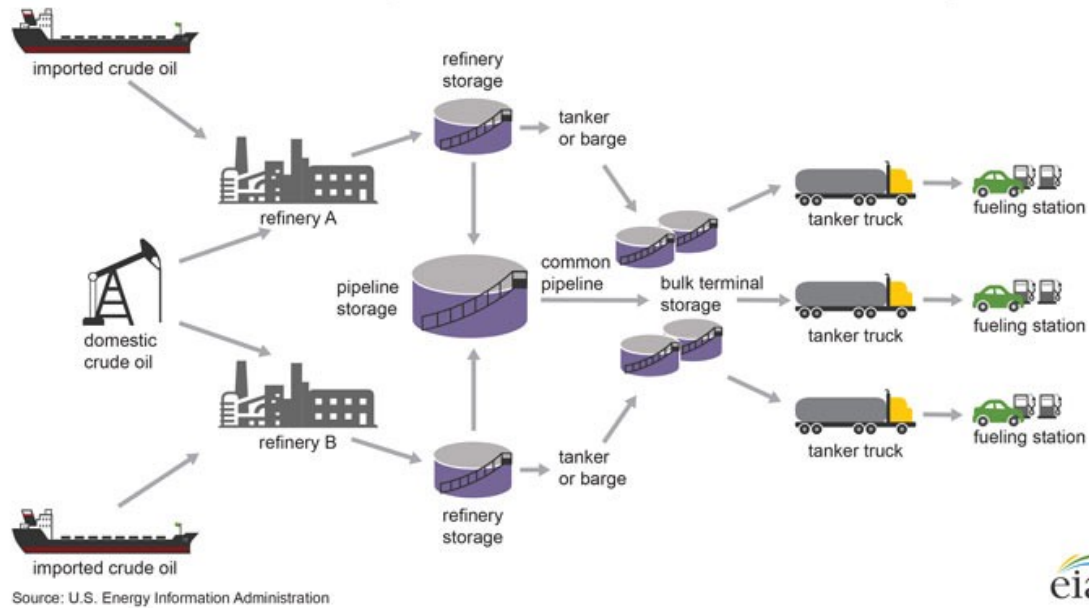
²⁰ AAMER, M. (2017). Upstream, Midstream and Downstream Sectors in the Oil and Gas Industry. Retrieved from <https://www.investopedia.com/articles/investing/052915/upstream-midstream-downstream-sectors-oil-and-gas-industry.asp>

²¹Source:<https://www.encyclopedia.com/environment/energy-government-and-defense-magazines/downstream-petroleum-industry>

²² Helmenstine, A. M. (2019). Chemical Composition of Petroleum, Thought Co. [<https://www.thoughtco.com/definition-of-conservation-of-mass-law-604412>]

²³ Petroleum Refining and Petrochemical Processes, 2019

Flow of crude oil and gasoline and diesel fuel to fueling stations

6. Η διαδρομή του αργού πετρελαίου και των τυποποιημένων προϊόντων αυτού από τη διύλιση ως τη διανομή σε βενζινάδικα.

Όσον αφορά τη διανομή του φυσικού αερίου, το φυσικό αέριο μέσω του εθνικού συστήματος μετάδοσης περνά σε τοπικά δίκτυα διανομής μέσω ενός σταθμού πύλης. Τα τοπικά αυτά δίκτυα – γραμμές διανομής αποτελούνται από αγωγούς σημαντικά μικρότερης διαμέτρου από αυτούς του εθνικού συστήματος μετάδοσης με ελεγχόμενη πίεση. Κατά γενική ομολογία όσο περισσότερο πλησιάζει ο αγωγός στο αστικό δίκτυο και συνεπώς στον τελικό καταναλωτή τόσο μικρότερη είναι η διάμετρος του και τόσο χαμηλότερη η πίεση. Εν συνεχεία το φυσικό αέριο περνά από τα τοπικά ωφέλιμα δίκτυα σε γραμμές παροχής που συνδέουν τις κύριες γραμμές των τοπικών δικτύων με τους χώρους των τελικών καταναλωτών περνώντας μέσα από τον μετρητή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ: ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ

Η διεθνής βιβλιογραφία έχει καταλήξει στην κατηγοριοποίηση των εκάστοτε επιλεγέντων μορφών συμβάσεων παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων σε τρεις (3) ευρύτερες κατηγορίες – συμβατικούς τύπους α) συμβάσεις παραχώρησης (concession agreements), β) συμβάσεις διανομής της παραγωγής (production sharing contracts) και γ) συμβάσεις παροχής υπηρεσιών (service contracts). Η ως άνω διάκριση έλαβε χώρα βάσει ουσιωδών στοιχείων (essentialia negotii)²⁴ κοινών εντός των ειδικότερων μορφών της κάθε κατηγορίας και διαφορετικών μεταξύ των μορφών διαφορετικών κατηγοριών.

i. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ (CONCESSION AGREEMENTS)

Οι συμβάσεις παραχώρησης (concession/license agreements) αποτελούσαν κατά τα χρόνια την πιο συνήθη κατηγορία συμβάσεων με αντικείμενο την παραχώρηση δικαιωμάτων έρευνας, εκμετάλλευσης, μεταφοράς και εμπορίας εξορυχθέντων υδρογονανθράκων που εντοπίζονται εντός συγκεκριμένης περιοχής για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Η κυριότητα των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων περιέρχεται κατ' αρχήν στον Παραχωρησιούχο.²⁵ Τη δαπάνη και ως εκ τούτου και τον κίνδυνο των ως άνω εργασιών αναλαμβάνει ο Παραχωρισιούχος έναντι καταβολής στο Δημόσιο δικαιωμάτων επί της παραγωγής (royalties), ανταλλάγματος δηλαδή σε είδος (ποσοστό επί των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων) ή σε χρήμα για την εκάστοτε παραχώρηση δικαιωμάτων και επιπροσθέτως φόρου επί των κερδών²⁶(tax)/ανταλλάγματος παραγωγής (production bonus)/μισθώματος (surface fee).²⁷

ii. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (PRODUCTION SHARING CONTRACTS)

²⁴ Φαραντούρης Ν., Κοσμίδης Τ., (2015), Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη

²⁵ Johnston, International Petroleum Fiscal Systems and Production Sharing Contracts, σελ. 29

²⁶ Jahn F., Cook M., Hydrocarbon Exploration and Production, 2nd edition, 2008 σελ. 9

²⁷ Φαραντούρης Ν., Κοσμίδης Τ., (2015), Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 253

Η κατηγορία συμβάσεις αυτή εντοπίστηκε για πρώτη φορά στην Ινδονησία και επιλέγεται από όλο και περισσότερα κράτη τις τελευταίες δεκαετίες λόγω της δυνατότητας αποτελεσματικότερης διασφάλισης των συμφερόντων του δημοσίου που προσφέρει Σε αντίθεση με την ως άνω αναφερόμενη (υπό στοιχείο 1.1.) σύμβαση παραχώρησης στο πλαίσιο της συμβάσεως διανομής της παραγωγής²⁸ την κυριότητα των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων αποκτά κατ' αρχήν το Δημόσιο. Τη διεύθυνση των εργασιών εντός ορισμένης συμβατικής περιοχής για ορισμένο χρονικό διάστημα, τη δαπάνη ολοκλήρωσης αυτών καθώς και τον οικονομικό κίνδυνο αναλαμβάνει ο εργολάβος με αντάλλαγμα την περιέλευση στην κυριότητά του ποσοστού επί των παραχθέντων υδρογονανθράκων.²⁹ Είναι δυνατόν να συμφωνηθεί όπως ο εργολάβος οφείλει επιπροσθέτως στο Δημόσιο φόρο (tax)/αντάλλαγμα παραγωγής (production bonus)/μίσθωμα (surface fee) όπως ακριβώς και στις συμβάσεις παραχώρησης κατά τα διεθνή πρότυπα.³⁰

Ο χρονικός περιορισμός που θέτει η σύμβαση στην εκμετάλλευση των κοιτασμάτων από τον εργολάβο δίνει στο Δημόσιο τη δυνατότητα αφενός απόκτησης της απαραίτητης τεχνογνωσίας εντός το χρονικού αυτού διαστήματος και αφετέρου της συνέχισης της εκμεταλλεύσεως των κοιτασμάτων από αυτό μετά το πέρας του προβλεπόμενου χρονικού διαστήματος.

iii. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (SERVICE CONTRACTS)

Για τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών ισχύουν ακριβώς όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω (υπό στοιχείο 1.2.) για τις συμβάσεις διανομής της παραγωγής με τη διαφορά ότι το αντάλλαγμα που λαμβάνει ο εργολάβος δεν συνίσταται σε ποσοστό επί της παραγωγής αλλά σε χρηματικό ποσό. Η κατηγορία αυτή συμβάσεως αν και κατά τα λοιπά πανομοιότυπη με την ευρέως χρησιμοποιούμενη σύμβαση διανομής της παραγωγής επιλέγεται σπανίως καθώς παγίως το Δημόσιο προτιμάει την δέσμευση σε καταβολή ποσοστού επί της τελικώς παραχθείσας ποσότητας υδρογονανθράκων έναντι της καταβολής χρηματικού ποσού το οποίο θα πρέπει να αφαιρεθεί από τα ταμεία του προς τον σκοπό αυτό.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟ 2289/1995.

²⁸ SORNARAJAH, The International Law on Foreign Investment, σελ. 74

²⁹ Johnston, International Petroleum Fiscal Systems and Production Sharing Contracts, σελ. 39

³⁰ Φαραντούρης Ν., Κοσμίδης Τ., (2015), Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.254

Ο Ν. 2289/1995 ρυθμίζει στο ελληνικό δίκαιο τον τομέα της έρευνας και παραγωγής υδρογονανθράκων ή άλλως τον ανάντη τομέα (upstream sector) στο σύνολό του. Περιλαμβάνει συνεπώς λεπτομερείς διατάξεις περί των σταδίων εργασιών της αναζητήσεως, έρευνας και εκμεταλλεύσεως υδρογονανθράκων.

Επικεντρώνεται ιδίως στην παραχώρηση των σχετικών δικαιωμάτων από το Ελληνικό Δημόσιο σε τρίτα πρόσωπα - κατά βάσει εταιρείες εξειδικευμένες στις ως άνω αναφερόμενες εργασίες, δυνάμενες και διατεθειμένες να αναλάβουν τους υψηλούς κινδύνους που ο συγκεκριμένος τομέας εμπεριέχει.

Η παραχώρηση αυτή λαμβάνει χώρα και στο Ελληνικό Δίκαιο κατά τα πρότυπα των ως άνω αναλυθέντων διεθνών συμβάσεων των οποίων τα βασικά χαρακτηριστικά εντοπίζονται σε αντίστοιχες κατηγορίες συμβάσεων προβλεπόμενων στον Ν. 2289/1995.

i. Ο ΝΟΜΟΣ 2289/1995 ΓΕΝΙΚΑ

Ο Νόμος 2289/1995 τέθηκε σε ισχύ εκ της δημοσιεύσεώς του στο ΦΕΚ 27/Α/8-02-1995 και κατήργησε έκτοτε τον προϊσχύοντα Ν. 468/1976.

Τροποποιήθηκε δυνάμει του Β' Κεφαλαίου του Ν. 4001/2011 (ΦΕΚ 179/Α/22-8-2011), του Μέρους Γ του Ν. 4602/2019 και τελευταίως του Η' Κεφαλαίου του Ν. 4685/2020 (ΦΕΚ Α 92/7.5.2020) ενσωματώνει την Οδηγία [94/22/ΕΚ 1994](#) για τους όρους χορήγησης και χρήσης αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής Υδρογονανθράκων.

Ο τρόπος και οι όροι έρευνας και εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων συνιστούν μεν ζήτημα που ρυθμίζεται από το νομικό πλαίσιο εκάστοτε κράτους, δεδομένου όμως ότι ο τομέας της παραγωγής υδρογονανθράκων είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος, με οικονομικές και γεωπολιτικές προεκτάσεις υψίστης σημασίας ο τομέας ρυθμίζεται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης με την ως άνω Οδηγία, ενώ τίθεται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών – μελών ο τρόπος εφαρμογής της. ³¹

Σχετική είναι και η Οδηγία 2013/30/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ασφάλεια των υπεράκτιων εργασιών πετρελαίου και Φυσικού Αερίου, η οποία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο δυνάμει του Ν. 4409/1996. Η ως άνω περιβαλλοντική νομοθεσία αφορά μονάχα τις υπεράκτιες εργασίες καθόσον κατά τη διάρκεια αυτών εντοπίζεται η

³¹ Ιωάννα Σιγγιρίδου, 2020, Οι συμβάσεις παραχώρησης έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην ελληνική επικράτεια: σύγκριση και σχολιασμός, Διπλωματική Εργασία «Δίκαιο και Οικονομικά» Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

μεγαλύτερη πιθανότητα βλάβης του περιβάλλοντος και μάλιστα η πιθανή αυτή βλάβη λόγω κάποιας διαρροής κατά βάση ενδέχεται να είναι σημαντικά μεγαλύτερη σε ένταση και γεωγραφική διασπορά. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιλέγει συνεπώς να ρυθμίσει το ζήτημα αυτό θεωρώντας το αναλογικά σημαντικότερο και φλέγον.³²

Κατόπιν της Κωδικοποίησης της σχετικής νομοθεσίας ήδη το 2011 και προσφάτως το έτος 2020 ο Ν. 2289/1995 ρυθμίζει σχεδόν αποκλειστικά την Αναζήτηση (prospection), Έρευνα (exploration) και Εκμετάλλευση (exploitation) Υδρογονανθράκων εντός της ελληνικής Επικράτειας και τα συναφή θέματα, ενώ ο πρώτος νόμος που ρύθμιζε θέματα αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων είχε εκδοθεί ήδη από το 1959.

ii. ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

A. Αποκλειστικό Δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου

Το Ελληνικό Δημόσιο διαθέτει κατ' αρχήν αποκλειστικό δικαίωμα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων στην Ελληνική Επικράτεια. Έχει δηλαδή τη δυνατότητα να αποκλείει οποιονδήποτε άλλο από την άσκηση των ως άνω δραστηριοτήτων και η ενασχόληση με αυτές είναι επιτρεπτή μόνο κατόπιν σχετικής άδειας από το κατέχον αποκλειστικό δικαίωμα επί αυτών Ελληνικό Δημόσιο.³³

Τα ως άνω αναφερόμενα δικαιώματα – δραστηριότητες οφείλουν να ασκούνται πάντοτε με γνώμονα τη δημόσια ωφέλεια. Καθόσον όμως οι διαδικασίες που περιλαμβάνονται στα στάδια της αναζήτησης μεν, κυρίως δε της έρευνας και της εκμετάλλευσης φέρουν εξαιρετικά υψηλό κόστος αφενός, χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη πολυπλοκότητα και είναι συνυφασμένες συνεπώς με υψηλούς κινδύνους αφετέρου και δεδομένης της σχετικής έλλειψης τεχνολογικά καταρτισμένου και έχοντος τις απαιτούμενες εξειδικευμένες γνώσεις εργατικού δυναμικού το Ελληνικό Δημόσιο επιλέγει κατά το πρότυπο εξάλλου και των περισσοτέρων κρατών να παραχωρεί εν όλω ή εν μέρει τα δικαιώματά του αυτά σε τρίτους – ως επί το πλείστον νομικά πρόσωπα κολοσσούς στους τομείς της ενέργειας – και να επιτρέπει σε αυτούς αποκλειστικά ή από κοινού με αυτό την άσκηση των σχετικών δραστηριοτήτων κατόπιν ασφαλώς ορισμένου ανταλλάγματος.

B. Φορείς Διαχείρισης των δικαιωμάτων του Ελληνικού Δημοσίου

³² Λ. Αθανασίου, 2004, «Η απελευθέρωση της αγοράς του φυσικού αερίου», Τμητικός τόμος Καθηγητή, Λ. Κοτσίρη

³³ Χ. Νικολαΐδης, 1983, Λατομεία – Μεταλλεία. Το νομικό πλαίσιο της αναζητήσεως των υδρογονανθράκων

Αρμόδιος φορέας για τη διαχείριση των δικαιωμάτων του Ελληνικού Δημοσίου επί της αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και των σχετικών ζητημάτων ορίστηκε αρχικά η νεοϊδρυθείσα περί τα τέλη της δεκαετίας του 1970 Δημόσια Επιχείρηση Πετρελαίου (ΔΕΠ Α.Ε.). Η θυγατρική της ΔΕΠ Α.Ε. γνωστή ως ΔΕΠ-ΕΚΥ, ούσα αρχικά μία ανεξάρτητη υπό κρατικό έλεγχο εταιρεία απορροφούμενη δε το έτος 1998 από τα «Ελληνικά Πετρέλαια» (ΕΛΠΕ), ανέπτυξε σημαντική ερευνητική δράση με αποτέλεσμα τη δημιουργία μίας σημαντικής βάση δεδομένων. Στις ΔΕΠ & ΔΕΠ-ΕΚΥ παραχωρήθηκαν από το Ελληνικό Δημόσιο είκοσι τέσσερις (24) ερευνητικές άδειες σε περιοχές στην ξηρά και τη θάλασσα χωρίς πλειοδοτικό διαγωνισμό έως και την ψήφιση του [Ν. 3587/2007](#) με τον οποίο το Ελληνικό Δημόσιο ανακάλεσε όλες τις παραχωρήσεις στις ΔΕΠ/ΔΕΠ-ΕΚΥ/ΕΛΠΕ, τους αφαίρεσε την σχετική αρμοδιότητα και τη μετέφερε στο Δημόσιο. Είχε δε αναλάβει η ΔΕΠ – ΕΚΥ σχεδόν εξ’ ολοκλήρου την ευθύνη οργάνωσης και παρακολούθησης των διαγωνισμών – αδειοδοτήσεων που έλαβαν χώρα στην Ελλάδα υπό το καθεστώς του Ν. 2289/1995, έως και την ψήφιση του Ν. 4001/2011 (Κεφάλαιο Β), ο οποίος προέβλεπε τη σύσταση της [«Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρίας Υδρογονανθράκων ΑΕ \(Ε.Δ.Ε.Υ. Α.Ε.\)»](#), η οποία και ιδρύθηκε με το Προεδρικό Διάταγμα 14/2012 ([ΦΕΚ Α΄ 21/13.02.2012](#)) - το πρώτο άρθρο του π.δ. αποτελεί και το καταστατικό της - και η οποία αντικατέστησε ουσιαστικά την ΔΕΠ – ΕΚΥ στο σχετικό της έργο.³⁴

Η Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων Α.Ε. αποτελεί μία ανώνυμη εταιρεία με μοναδικό μέτοχο το Ελληνικό Δημόσιο που λειτουργεί όμως υπό τις αρχές της ιδιωτικής οικονομίας. ενεργεί με γνώμονα τη δημόσια ωφέλεια κατά τη διαχείριση των δικαιωμάτων αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, η οποία της ανατίθεται εκ του νόμου, χωρίς όμως αυτά τα δικαιώματα να εξαιρούνται της ιδιοκτησίας του Ελληνικού Κράτους. Η λειτουργία της ΕΔΕΥ άρχεται το έτος 2015 με την υπ’ αριθμόν 19859/8.5.2015 Διαπιστωτική Πράξη Λειτουργίας του Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ενώ στη πράξη λόγω των δυσκολιών που αντιμετώπισε στην εξεύρεση μόνιμου προσωπικού η εταιρεία λειτούργησε κατ’ ουσίαν περί τα τέλη του έτους 2016.³⁵

³⁴ Ελισάβετ Λοβέρδου & Θεόδωρου Τσακίρη, 2009, «Η Πολιτική Ενεργειακής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα του Φυσικού Αερίου και η Συμβολή της Ελλάδας», σε Τιμητικό Τόμο Ι. Βούλγαρη, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα

³⁵ Κ. Κωστάκη, Μ. Ματζάκου, Ν. Μπάρκα, 2019, Ο Ρόλος της Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρείας Υδρογονανθράκων στην Ασφάλεια των Υπεράκτιων Εργασιών Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, <https://www.energia.gr/article/152461/o-rol-os-ths-ellhnikhs-diaheiristikhs-etairias-ydrogonanthrakon-sthn-asfaleia-ton-yperaktion-ergasion-ereynas-kai-ekmetalleysis-ydrogonanthrakon>

Γ. Παραχώρηση δικαιωμάτων αναζήτησης υδρογονανθράκων

Δυνάμει του Ν. 2289/2995 (άρθρο 2 παρ. 2) όπως αυτός τροποποιήθηκε το δικαίωμα αναζήτησης υδρογονανθράκων δύναται να παραχωρηθεί σε τρίτο κατόπιν σχετικής αποφάσεως παλαιότερα του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και πλέον της Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρείας Υδρογονανθράκων (Ε.Δ.Ε.Υ. Α.Ε.).

Δ. Παραχώρηση δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων

Η παραχώρηση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης λαμβάνει χώρα δυνάμει σχετικής συμβάσεως που καταρτίζεται με το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που επιλέγεται κατόπιν διαγωνισμού τα στάδια του οποίου περιγράφονται αναλυτικώς κατωτέρω.³⁶

Δημοσιεύεται αρχικά, με πρωτοβουλία του Ελληνικού Δημοσίου (διακήρυξη Γύρου Παραχωρήσεων – Licensing Round) ή κατόπιν αιτήσεως ενδιαφερομένου (Individual Express of Interest), στο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ) και στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρόσκληση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και πλέον του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας προς υποβολή προσφορών για έρευνα και εκμετάλλευση ορισμένης ή ορισμένων συμβατικών περιοχών.

Η προθεσμία υποβολής των ως άνω προσφορών³⁷ οφείλει να ορίζεται επί της προσκλήσεως του Υπουργού και πάντως δεν δύναται να υπερβαίνει τις ενενήντα (90) ημέρες.

Σε πολύ μικρό βαθμό διαφοροποιείται η διαδικασία της Ανοιχτής Πόρτας/Πρόσκλησης (Open Door) για εκδήλωση ενδιαφέροντος που ακολουθείται ιδίως όσον αφορά συμβατικές περιοχές διαθέσιμες σε μόνιμη βάση ή που έχουν αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενης διαδικασίας η οποία δεν κατέληξε στην υπογραφή σύμβασης μίσθωσης ή διανομής παραγωγής ή συμβάσεως που έχει εγκαταλειφθεί από τον προηγούμενο Ανάδοχο/Εργολάβο. Ο αρμόδιος Υπουργός με ανακοίνωση που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αποστέλλεται για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης γνωστοποιεί τις ως άνω περιοχές και οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να υποβάλλουν προσφορά μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του πρώτου και δεύτερου εξαμήνου κάθε ημερολογιακού έτους. Εντός τριάντα (30) ημερών από το τέλος του εξαμήνου για τη συγκεκριμένη περιοχή, ο αρμόδιος Υπουργός

³⁶ Θ. Πανάγος, Έρευνα και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων, 2014

³⁷ Χ. Νικολαΐδης, 1983, Λατομεία – Μεταλλεία. Το νομικό πλαίσιο της αναζητήσεως των υδρογονανθράκων

ανακοινώνει ότι η συγκεκριμένη περιοχή εξαιρείται από τις περιοχές που είναι διαθέσιμες κατά τα ανωτέρω, εφόσον βρίσκεται σε διαδικασία παραχώρησης.³⁸

Η πρόσκληση πάντως σε κάθε περίπτωση καθορίζει περαιτέρω υποχρεωτικά τον τρόπο υποβολής των προσφορών, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, το ποσό του παράβολου συμμετοχής στο διαγωνισμό, καθώς και το προσφερόμενο μερίδιο ή ανταλλάγμα αναλόγως του είδους της συμβάσεως και την ύπαρξη ή ανυπαρξία υποχρεώσεως καταβολής ετήσιας αποζημίωσης από τον ανάδοχο στο στάδιο των ερευνών για τη χρήση και την ενδεχόμενη υποβάθμιση της περιοχής επιπλέον του όποιου συμφωνημένου ανταλλάγματος.

Η επιλογή ενός, περισσότερων ή και κανενός γίνεται από τον Υπουργό Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας βάσει πάντα και των προκαθορισμένων επί της προσκλήσεως κριτηρίων επιλογής, λαμβανομένων υπόψιν και τυχόν ορισμένων κριτηρίων συμμετοχής. Στα τελευταία περιλαμβάνονται ενδεικτικά η ύπαρξη μίας ελάχιστης οικονομικής ισχύος – κύκλου εργασιών του υποψηφίου, η τεχνική του ικανότητα και εξειδίκευση, η σχετική εμπειρία όχι απλώς επί του τομέως της ενέργειας αλλά ειδικότερα όσον αφορά την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και η ανυπαρξία υπαίτιας βλαπτικής συμπεριφοράς σε περίπτωση προηγούμενης αδειοδοτήσεως.

Ως προς τα στάδια έρευνας και εκμετάλλευσης δυνάμει του Ν. 2289/1995 προβλέπονται αποκλειστικά δύο τύποι συμβάσεων οι οποίες καταρτίζονται με το πρόσωπο που επιλέχθηκε δυνάμει της ως άνω περιγραφόμενης διαδικασίας διαγωνισμού:

α) οι Συμβάσεις Μισθώσεως (Lease Agreement) και

β) οι Συμβάσεις Διανομής της Παραγωγής (Production Sharing Agreement).

Ο καθορισμός του είδους της συμβάσεως, ήτοι η επιλογή ενός εκ των ανωτέρω τύπων συμβάσεων είναι εφικτός κατόπιν σχετικής αποφάσεως του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής μετά από γνώμη της Ε.Δ.Ε.Υ. Α.Ε. που αφορά μία ή περισσότερες κάθε φορά συμβατικές περιοχές.

E. Συμβατικές Περιοχές

Οι συμβατικές περιοχές, αποτελούν ορθογώνιες περιοχές επί του χάρτη εντός των οποίων επιτρέπεται η ανάπτυξη σχετικής δραστηριότητας αναζήτησης, έρευνας και

³⁸ Ελένη Καλαφάτη, 2018, Η Νομική Φύση των Συμβάσεων Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, Επιβλέπων Καθηγητή Αντώνιος Καραμπάτζος, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και οι οποίες με την σειρά τους οφείλουν να έχουν προκαθοριστεί δυνάμει αποφάσεως του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας μετά από γνώμη της Ε.Δ.Ε.Υ. Α.Ε. έναντι των περιοχών – ορθογώνιων εντός των οποίων δεν επιτρέπονται οι εν λόγω εργασίες.

iii. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (PRODUCTION SHARING CONTRACTS)

Η σύμβαση διανομής της παραγωγής ως αυτή ρυθμίζεται επί του Ν. 2289/1995 αποτελεί έναν μόνο εκ των δύο τύπων συμβάσεων που αποκλειστικά προσφέρονται στο Ελληνικό Δημόσιο ως εργαλεία παραχώρησης των δικαιωμάτων της έρευνας και της εκμετάλλευσης - και όχι της αναζήτησης - σε τρίτους αντισυμβαλλόμενους. Ο συγκεκριμένος τύπος συμβάσεως δεν έχει έως τώρα τύχει εφαρμογής εντός της Ελληνικής Επικρατείας, καθώς το Ελληνικό Δημόσιο έχει προβεί σε παραχώρηση των σχετικών δικαιωμάτων σε είκοσι δύο (22) συμβατικές περιοχές μεν, χωρίς όμως να επιλέξει τον συγκεκριμένο συμβατικό τύπο δε.

Δυνάμει της συμβάσεως διανομής της παραγωγής, ο Ανάδοχος/Εργολάβος αναλαμβάνει την έρευνα ή/και την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στις συμβατικές περιοχές στις οποίες αφορά η σύμβαση και για τις οποίες παραχωρείται από το κράτος είτε το αποκλειστικό δικαίωμα της έρευνας είτε αυτό της εκμετάλλευσης είτε και τα δύο ως άνω δικαιώματα για το οριζόμενο από τη σύμβαση χρονικό διάστημα, λαμβάνοντας ως αντάλλαγμα την κυριότητα συμφωνημένου ποσοστού επί της παραγωγής υδρογονανθράκων που θα επιτύχει πλέον των δαπανών και των εξόδων στα οποία προέβη ο Ανάδοχος/Εργολάβος και τα οποία κατ' αρχήν του επιστρέφονται εφόσον φέρει εις πέρας το έργο και με την εκτέλεση αυτού.

A. Σύμβαση Διανομής της Παραγωγής και Σύμβαση Έργου

Η σύμβαση διανομής της παραγωγής φέρει προφανείς ομοιότητες με τη σύμβαση έργου εν αντιθέσει με τη σύμβαση εργασίας.

Ο επιλεγμένος υποψήφιος, δηλαδή ο Ανάδοχος του έργου της έρευνας και της εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων εντός του πλαισίου ορισμένης συμβατικής περιοχής λαμβάνει με την κατάρτιση της συμβάσεως διανομής της παραγωγής το ρόλο του Εργολάβου που αναλαμβάνει την περάτωση ενός ορισμένου έργου ανεξαρτήτως των δαπανών στις οποίες θα χρειαστεί να προβεί προκειμένου για την ολοκλήρωση αυτού. Ενδιαφέρει συνεπώς το αντισυμβαλλόμενο του Ελληνικό Δημόσιο το τελικό αποτέλεσμα, ήτοι η εύρεση και εξόρυξη εμπορικά εκμεταλλεύσιμων

κοιτασμάτων υδρογονανθράκων και η επίτευξή του αυτή και μονάχα αυτή πρόκειται να ανταμειφθεί κατά τον συμφωνημένο τρόπο.³⁹

Τον κίνδυνο της μη εύρεσης κοιτασμάτων ή έστω της μη εύρεσης επαρκούς ποσότητας εξ' αυτών φέρει εξ' ολοκλήρου ο Ανάδοχος/Εργολάβος. Οιοσδήποτε δαπάνες ενδεχομένως προβεί στα πλαίσια της έρευνας δεν θα του επιστραφούν σε περίπτωση μη επιτεύξεως του θεμιτού αποτελέσματος. Επωμίζεται σε μία τέτοια απευκταία περίπτωση ο Ανάδοχος/Εργολάβος όχι μόνο το κόστος των ήδη γενομένων δαπανών (υλικά, προσωπικό, μηχανήματα κ.λ.π.), αλλά οφείλει να ανεχτεί και την μη αποκόμιση οιοδήποτε κέρδους εφόσον δεν δύναται να λάβει μέρος από την κρινόμενη ως μη εμπορικά εκμεταλλεύσιμη παραγωγή μη δυνάμενος κατ' αυτόν τον τρόπο να καλύψει με κανένα τρόπο το κόστος της έρευνας στην οποία προέβη. Μόνο στη περίπτωση που εξευρεθούν επαρκή κοιτάσματα λαμβάνει ο Ανάδοχος/Εργολάβος το συμφωνημένο αντάλλαγμα (συμφωνημένο ποσοστό επί της παραγωγής και κάλυψη δαπανών).

Παρά τα εμφανή κοινά σημεία της Συμβάσεως Διανομής της Παραγωγής αφενός και της σύμβασης έργου (681 ΑΚ), της μίσθωσης πράγματος (574 ΑΚ) και της μίσθωσης άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου (638 ΑΚ) του Αστικού Κώδικα αφετέρου, οι εν λόγω διατάξεις δεν τυγχάνουν εφαρμογής, καθόσον οι όροι της συμβάσεως διανομής της παραγωγής θα πρέπει προκαθορίζονται με εξαιρετική λεπτομέρεια επί της προσκλήσεως του Υπουργού, ενώ ρητώς εκ του Ν. 2289/1995 αποκλείεται η εφαρμογή των διατάξεων του Αστικού Κώδικα περί της εκτελέσεως δημοσίων έργων και της μισθώσεως έργου.

Αξιοσημείωτη είναι και η διαφορά που παρατηρείται μεταξύ της σύμβασης διανομής της παραγωγής του Ν. 2289/1955 και της σύμβασης έργου των ΑΚ 681 επ. όσον αφορά στην αμοιβή του Αναδόχου/Εργολάβου. Βάσει των διατάξεων του ΑΚ συνιστά νόμιμη υποχρέωση του εργολάβου όπως προβεί σε καταβολή της συμφωνηθείσας εκ της συμβάσεως αμοιβής (χρηματικής ή μη) του εργολάβου εν αντιθέσει με την περίπτωση της συμβάσεως διανομής της παραγωγής. Βάσει των διατάξεων που ρυθμίζουν την τελευταία συγκεκριμένο ποσοστό αφαιρούμενο εκ της συνολικώς εξορυχθείσας ποσότητας υδρογονανθράκων συνιστά την μη αποτιμητή σε χρήμα αμοιβή εις είδος του Αναδόχου/Εργολάβου. Ακολουθείται συνεπώς το πρότυπο της διεθνούς κατηγορίας συμβάσεων μίσθωσης και στο Ελληνικό Δίκαιο, ενώ η διεθνής κατηγορία συμβάσεων παροχής υπηρεσιών όπου ο Ανάδοχος/Εργολάβος λαμβάνει χρηματική αμοιβή δεν βρίσκει εφαρμογή στο Ελληνικό Δίκαιο.

³⁹ <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/10598111.pdf>, 2017, έκθεση Αξιολόγησης Συνεπειών Ρύθμισης, ΕΔΕΥ Α.Ε.

Συνεπώς, η σύμβαση διανομής της παραγωγή ρυθμίζεται από το άρθρο 2 παράγραφος 30 και επόμενες του Ν. 2289/1995 εντός των οποίων ορίζεται και ότι οφείλουν να καθοριστούν με Προεδρικό οι βασικοί όροι ανάθεσης της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, η διαδικασία ελέγχου του έργου και οι όροι και οι προθεσμίες για την παράδοση των μεριδίων του εργοδότη σε είδος ή την καταβολή του τιμήματος, σε περίπτωση πώληση και οι όροι εκτέλεσης των συμβάσεων γενικότερα. Έως και σήμερα δεν έχει εκδοθεί σχετικό Προεδρικό Διάταγμα, καθόσον ως ελέχθη και ανωτέρω δεν έχει επιλεγθεί από το Δημόσιο ο συγκεκριμένος τύπος συμβάσεως.

B. Υπερέχουσα Θέση του Ελληνικού Δημοσίου

Το Ελληνικό Δημόσιο διατηρεί πάντως κατά μία έννοια υπερέχουσα θέση έναντι του οιοδήποτε αντισυμβαλλομένου του Αναδόχου, καθόσον δύναται να προβεί μονομερώς σε τροποποίηση οποιουδήποτε όρου της συμβάσεως για εξαιρετικούς λόγους, αλλά και στην επιβολή πρόσθετων υποχρεώσεων στον αντισυμβαλλόμενο του σε οιοδήποτε στάδιο της συμβάσεως μονάχα για λόγους εθνικής ασφάλειας, δημόσιας υγείας, προστασίας του περιβάλλοντος και ασφαλείας των εγκαταστάσεων ή/και των εργαζομένων.

Δίνεται από το Ν. 2289/1995 στο Ελληνικό Δημόσιο η δυνατότητα να απαγορεύσει τη συμμετοχή προσώπου – υπηκόου τρίτης χώρας εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης ή ελεγχόμενου από υπήκοο τρίτης χώρας ή ελεγχόμενου γενικότερα από τρίτη χώρα στο διαγωνισμό, με τον καθορισμό ανάλογου κριτηρίου συμμετοχής, για λόγους εθνικής ασφάλειας ή κατόπιν της συνάψεως της συμβάσεως να απαγορεύσει την περιέλευση του Αναδόχου/Εργολάβου υπό τον έλεγχο τρίτου κράτους εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης δίχως την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου με ποινή που μπορεί να φτάνει έως και την έκπτωσή του εκ της συμβάσεως.

Αποτελούν συνεπώς οι ανωτέρω όροι περιορισμούς των ενεργειών και των επιλογών του Αναδόχου, συχνά αρκετά παρεμβατικούς και σκληρούς, οι οποίοι είναι όμως επιτρεπτοί για ορισμένους μονάχα κρινόμενους ως ιδιαιτέρως σημαντικούς λόγους που αφορούν τον πυρήνα του Ελληνικού Κράτους και τις βασικότερες λειτουργίες του. Μόνο όταν μία από αυτές τίθεται σε κίνδυνο από ενέργειες ή παραλείψεις ακόμη και ενδεχόμενες, αλλά πάντως πιθανές του Αναδόχου είναι αποδεκτή η λήψη των ως άνω αναφερόμενων μέτρων από το αντισυμβαλλόμενο του Ελληνικό Δημόσιο και πάντοτε με γνώμονα την αρχή της αναλογικότητας.

Γ. Εμπορική Εκμετάλλευση από τον Ανάδοχο

Την εμπορική εκμετάλλευση, δηλαδή κατά βάση την πώληση του ποσοστού εκ της παραγωγής που λαμβάνει το δημόσιο κατόπιν της διανομής και της αφαίρεσης του ποσοστού που λαμβάνει ο Ανάδοχος ως αντάλλαγμα για το έργο του, είναι δυνατόν να την αναλαμβάνει ο ίδιος ο Ανάδοχος για λογαριασμό του Δημοσίου κατόπιν σχετικής συμφωνίας, αποξενούμενου δια αυτού του τρόπου του τελευταίου από οιαδήποτε εργασία εμπίπτει στα στάδια της έρευνας και της εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων.

Δ. Κοινοπραξία Ελληνικού Δημοσίου και Ανάδοχου/Εργολάβου

Ουδόλως σπάνια δεν είναι η κοινοπραξία του δημοσίου με τον Ανάδοχο/Εργολάβο στο στάδιο της έρευνας αποκλειστικά ή και της εκμετάλλευσης κατ' επέκταση των υδρογονανθράκων. Κατ' αυτόν τον τρόπο αναλαμβάνουν τις δαπάνες και τα δύο μέρη από κοινού, επωμιζόμενα τον κίνδυνο συνεπώς κατά συμφωνημένα ποσοστά λαμβάνοντας ως αντάλλαγμα με την εύρεση του κοιτάσματος και ανάλογο μέρος της παραγωγής – μεγαλύτερου συνήθως για το Δημόσιο από το μέρος που θα ελάμβανε εάν δεν είχε αναλάβει καμία από τις αρχικές δαπάνες.

Ε. Υποχρεώσεις των Συμβαλλομένων Μερών

Πέραν των συγκεκριμένων υποχρεώσεων και δικαιωμάτων του Ελληνικού Δημοσίου αφενός και του Εργολάβου/Αναδόχου αφετέρου ως αυτά προκύπτουν εκ της συμβάσεως διανομής της παραγωγής που θα αναλυθούν κατωτέρω αξίζει να γίνει αναφορά σε αυτό το σημείο και σε ορισμένες υποχρεώσεις οι οποίες δεν αφορούν τεχνικά ζητήματα του συγκεκριμένου τύπου συμβάσεως, αλλά ως επί το πλείστον αντικατοπτρίζουν σκόπιμες επιλογές του Ελληνικού Δημοσίου για την καλύτερη εξυπηρέτηση των συμφερόντων του και τη διατήρηση ενός σχετικού ελέγχου επί του τομέα της παραγωγής υδρογονανθράκων παρά την όποια παραχώρηση στην οποία προβαίνει.

Ε1. Κύριες υποχρεώσεις του εργολάβου

Βάσει του άρθρου 2 του Ν. 2289/1995 ο Ανάδοχος/Εργολάβος είναι υποχρεωμένος να αναλάβει με δικές του δαπάνες και δικό του οικονομικό κίνδυνο την εκτέλεση του έργου της έρευνας ή/και της εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και παραπροϊόντων αυτών εντός της εκάστοτε οριζόμενης συμβατικής περιοχής. Ο κίνδυνος συνίσταται ακριβώς στην μη δυνατότητα αποζημίωσης του Αναδόχου/Εργολάβου για τη δαπάνη στην οποία τυχόν προέβη ακόμη και ενόψει αποτυχίας ευρέσεως εμπορικώς εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων παρά τις αρχικές ενδείξεις, ανεπαρκούς αποδόσεως της παραγωγής ή ατυχήματος κατά τις διαδικασίες εξορύξεως.

Φέροντας την αποκλειστική ευθύνη ολοκλήρωσης του ως άνω έργου ο Ανάδοχος/Εργολάβος υποχρεούται πέραν της καταβολής του αναγκαίου για τις εργασίες κεφαλαίου όπως προσκομίζει κάθε απαραίτητο προς τον σκοπό αυτό εργαλείο, υλικό, τεχνικό μέσο και όπως εξασφαλίζει την εύρεση επαρκούς εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού ίδια δαπάνη.

Επιπλέον διόλου ασήμαντη είναι και η υποχρέωση του Αναδόχου/Εργολάβου ως διευθυντή του έργου όπως παραδώσει το συμφωνηθέν ποσοστό επί του συνόλου στο Δημόσιο/Εργοδότη που εξάλλου συνιστά και κύριο κατ' αρχήν του συνόλου των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων ή της καταβολής σε αυτό του εισπραχθέντος εκ της πώλησεως του μεριδίου του Δημοσίου χρηματικού ποσού - στην περίπτωση που έχει συμφωνηθεί να αναλάβει ο Ανάδοχος/Εργολάβος την πώληση αυτού για λογαριασμό του Δημοσίου/Εργοδότη.

Υποχρέωση έχει ο Ανάδοχος/Εργολάβος πέραν των ανωτέρω και στην καταβολή των προβλεπόμενων εκ της συμβάσεως φόρων προς το Δημόσιο επί του κέρδους της εμπορικής εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων.

E2. Κύριες υποχρεώσεις του εργοδότη

Σε αντανάκλαση και προς ικανοποίηση του αποκλειστικού δικαιώματος αλλά και υποχρέωσης του Αναδόχου/Εργολάβου όπως προβεί σε κάθε απαραίτητη ενέργεια για την επιτυχή ολοκλήρωση της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων εντός μίας συγκεκριμένης περιοχής, το Δημόσιο/Εργοδότης οφείλει να απέχει από οιαδήποτε πράξη/παράλειψη ή ανοχή που θα παρεμποδίσει τυχόν την επιτυχή διεξαγωγή των εργασιών έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων εκ του Αναδόχου/Εργοδότη.

Κύρια υποχρέωση του Δημοσίου/Εργοδότη στη σύμβαση διανομής της παραγωγής όπως εξάλλου και στη σύμβαση έργου του ΑΚ είναι η καταβολή της αμοιβής του Αναδόχου/Εργολάβου. Λαμβανομένου υπόψη ότι η αμοιβή στη σύμβαση διανομής της παραγωγής δεν είναι χρηματική, αλλά καταβάλλεται σε είδος, σε συμφωνημένο ποσοστό δηλαδή επί του συνόλου των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων το Δημόσιο/Εργοδότης ως κύριος κατ' αρχήν του συνόλου των υδρογονανθράκων οφείλει να καταβάλει στον Ανάδοχο/Εργολάβο το ποσοστό που του αναλογεί κατόπιν της διανομής της παραγωγής ή να απέχει από οιαδήποτε ενέργεια αφαίρεσης αναλογούντος στον Ανάδοχο/Εργολάβο ποσοστό εάν αυτό βρίσκεται στα ήδη στα χέρια του τελευταίου.

E3. Δευτερεύουσες υποχρεώσεις του εργολάβου

Ο Ανάδοχος/Εργολάβος έχει εκ του νόμου υποχρέωση προ της διεξαγωγής οιασδήποτε ενέργειας προς τον σκοπό της ολοκλήρωσης του έργου της έρευνας ή/και της εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων λήψης εγκρίσεως από το Ελληνικό Δημόσιο όσον αφορά στο ετήσιο πρόγραμμα εργασιών και τον προϋπολογισμό των δαπανών για τις συγκεκριμένες ενέργειες.

Περαιτέρω ο Ανάδοχος/Εργολάβος υποχρεούται να εκτελέσει το συμφωνημένο έργο ακολουθώντας τους κανόνες που προτάσσει η επιστήμη και η τέχνη λαμβάνοντας πάντα υπόψη και τα διεθνή πρότυπα των αγορών των υδρογονανθράκων.

Ο Ανάδοχος/Εργολάβος παρά του γεγονότος ότι έχει αποκλειστικά υπό την εποπτεία και την διεύθυνση του το έργο οφείλει παράλληλα να ανέχεται, να συμπράττει και να διευκολύνει τυχόν ενέργειες του Δημοσίου/Εργοδότη που αποσκοπούν στον έλεγχο των εργασιών και του κόστους αυτών.

Επιπλέον, παρεπόμενες υποχρεώσεις εφαρμοζόμενες και στους δύο (2) τύπους συμβάσεων θεσπίζονται στα άρθρα 5 επ. του Ν. 2289/1995 δυνάμει των οποίων ο Ανάδοχος/Εργολάβος έχει την υποχρέωση όπως εκτελεί τις εργασίες έρευνας και εκμετάλλευσης χρησιμοποιώντας τα ενδεδειγμένα τεχνικά μέσα και τις προβλεπόμενες από τους κανόνες της επιστήμης και τέχνης της έρευνας υδρογονανθράκων μεθόδους, να προχωρά σε άμεση γνωστοποίηση τυχόν ανακάλυψης κοιτάσματος στο Δημόσιο/Εργοδότη, αλλά και την αξιολόγησή του περί της εμπορικής εκμεταλλευσιμότητας του ανακαλυφθέντος κοιτάσματος.

Η υποχρέωση μεταφοράς, έναντι ανταλλάγματος ασφαλώς, υδρογονανθράκων κυριότητας του Δημοσίου/Εργοδότη ή ανεξαρτήτων τρίτων με τους αγωγούς που έχει κατασκευάσει ο ίδιος βαρύνει τον Ανάδοχο/Εργοδότη όπως και αυτή της πώλησης στο Δημόσιο/Εργοδότη οποιασδήποτε ποσότητας υδρογονανθράκων τυχόν αποκτά κατόπιν της διανομής σε περίπτωση διεξαγωγής πολέμου ή τουλάχιστον κινδύνου πολέμου ή άλλης κατάσταση ανάγκης στην οποία ενδεχομένως βρίσκεται η Χώρα.

Επιπρόσθετα, είναι υποχρεωμένος να τηρεί τα ακριβή στοιχεία όλων των εργασιών έρευνας και εκμετάλλευσης και να υποβάλει συγχρόνως πλήρεις εκθέσεις δραστηριότητας στο Δημόσιο μέσα στις συμβατικές προθεσμίες κατά την παρ.9 του ίδιου άρθρου. Επίσης, υποχρεούται σε υποβολή στον εργοδότη των επιστημονικών και τεχνικών στοιχείων που συγκεντρώνει ο ανάδοχος κατά τη διάρκεια των εργασιών, τήρηση επεξηγηματικού υλικού στη χώρα-εργοδότη και διασφάλιση σε αυτό ελεύθερης πρόσβασης από τον εργοδότη. Οφείλει να προνοεί, ώστε οι δαπάνες του να

πραγματοποιούνται σε επίπεδα που δεν αποκλίνουν από τις τιμές που διαμορφώνονται ελεύθερα και είναι διεθνώς ανταγωνιστικές. Τελικώς, ο εργολάβος έχει υποχρέωση να πραγματοποιήσει τις εργασίες έρευνας και εκμετάλλευσης, κατά τρόπο που δε βλάπτεται το περιβάλλον, σύμφωνα με τα πρότυπα που θέτουν οι βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και τους όρους του οικείου εθνικού νομοθετικού πλαισίου κατά το άρθρο 12Α του ίδιου νόμου, και παράλληλα να παραδώσει την περιοχή εκμετάλλευσης ελεύθερη στο Δημόσιο κατά τη λήξη της διαδικασίας εκμετάλλευσης.

E4. Δευτερεύουσες υποχρεώσεις Δημοσίου/Εργοδότη

Η πιο σημαντική παρεπόμενη υποχρέωση του Δημοσίου ως εργοδότη στη σύμβαση διανομής της παραγωγής συνίσταται σε εκχώρηση στον ανάδοχο-εργολάβο του δικαιώματος χρήσης της «συμβατικής περιοχής» και της «περιοχής εκμετάλλευσης». Όσον αφορά στα δικαιώματα του αναδόχου που αντιστοιχούν στις παρεχόμενες υποχρεώσεις του Δημοσίου, είναι ίδια με τα αντίστοιχα δικαιώματα του μισθωτή στη σύμβαση μίσθωσης, καθώς ιδρύονται με γενικές διατάξεις και αφορούν και στους δύο τύπους συμβάσεων.

E5. Υποχρέωση εκπαίδευσης επιστημονικού προσωπικού

Αν και ο εργολάβος διαθέτει ασφαλώς το δικαίωμα να προσλαμβάνει αλλοδαπούς για εργασίες που απαιτούν ιδιαίτερη εξειδίκευση, έχει πάντως την υποχρέωση να εκπαιδεύει στις εγκαταστάσεις του ημεδαπό τεχνικό και επιστημονικό προσωπικό με δικά του έξοδα. Η υποχρέωση αυτή αφορά χρονικό διάστημα και αριθμό ατόμων που οφείλουν να καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας κατόπιν γνώμης επιστημονικών φορέων.

Κατ' αυτόν τον τρόπο το Ελληνικό Δημόσιο εξασφαλίζει τεχνογνωσία έτσι ώστε μετά τη λήξη της σύμβασης να είναι σε θέση και εγχώριοι επενδυτές/υποψήφιοι να αναλάβουν τις σχετικές εργασίες, οι οποίες ως επί το πλείστον ανατίθενται μέχρι σήμερα, πέραν της εταιρείας «Ελληνικά Πετρέλαια», σε ξένες εταιρείες με μεγάλη εμπειρία στον τομέα της ενέργειας με συμβάσεις μισθώσεως, καθόσον η σύμβαση διανομής της παραγωγής δεν έχει εφαρμοστεί στον ελληνικό χώρο.⁴⁰

E6. Υποχρέωση γνωστοποίησης ανακαλύψεως κοιτασμάτων

Ο Ανάδοχος/Εργολάβος έχει την υποχρέωση να γνωστοποιεί στο Δημόσιο την ανακάλυψη κοιτάσματος υδρογονανθράκων και της διαπίστωσης ότι το σχετικό

κοίτασμα είναι εμπορικά εκμεταλλεύσιμο και να τεκμηριώσει την επ' αυτού κρίση του. Με τη δήλωση αυτή περί εμπορικής εκμεταλλευσιμότητας του ανακαλυφθέντος κοιτάσματος (έγγραφο) ορίζεται και η Περιοχή Εκμετάλλευσης για την οποία πλέον ισχύει η σύμβαση διανομής αντί του συνόλου της Συμβατικής Περιοχής.

E7. Υποχρέωση μεταφοράς υδρογονανθράκων μέσω αγωγών

Ο Ανάδοχος/Εργολάβος έχει την υποχρέωση να μεταφέρει με τους αγωγούς ποσότητες υδρογονανθράκων για λογαριασμό του Εργοδότη ή τρίτων κατόπιν αιτήματος του εργοδότη και εφόσον ασφαλώς δεν βλάπτονται οι εργασίες του. Το αντάλλαγμα για την ως άνω εργασία οφείλει να προκαθορίζεται επί της συμβάσεως. Η υποχρέωση αυτή πηγάζει από την ανάγκη προτάξεως του δημοσίου συμφέροντος καθόσον οι ανάγκες των ατόμων θα πρέπει να καλύπτονται με κάθε δυνατό τρόπο και διά αυτού ακριβώς του λόγου το δίκτυο μεταφοράς των υδρογονανθράκων θα πρέπει να χρησιμοποιείται από παραπάνω από μία εταιρεία παραγωγής ή και μεταφοράς υδρογονανθράκων εάν αυτό καθίσταται απαραίτητο ώστε να διασφαλιστεί η άφιξή τους στον προορισμό τους. Αυτό ασφαλώς δε σημαίνει ότι η χρήση των αγωγών από τρίτο μέρος στο οποίο δεν ανήκουν θα πρέπει να επιτρέπεται δωρεάν, αλλά ότι κανένα μέρος δεν θα μπορεί να αποκλείεται από την χρήση τους εφόσον προσφέρει την συμφωνημένη αντιπαροχή.

ΣΤ. Κανόνες Διανομής της Παραγωγής

Η διανομή της παραγωγής πραγματοποιείται βάσει των κανόνων που θεσπίζει το άρθρο 2 παρ. 32 του Ν. 2289/1995. Συνοπτικά παρατίθενται κατωτέρω τα στάδια της διανομής:

Κατόπιν της αφαιρέσεως εκ του συνόλου των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων μετά των παραπροϊόντων αυτών ποσοστό το οποίο αντιστοιχεί στις δαπάνες στις οποίες προέβη ο Ανάδοχος/Εργολάβος προκειμένου για την τέλεση των εργασιών της έρευνας ή/και της εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων για την κάλυψη των ως άνω δαπανών (cost oil/cost gas), λαμβάνει χώρα η διανομή κατά τα προκαθορισμένα επί της συμβάσεως ποσοστά εκ του υπολειπόμενου μέρους της παραγωγής (profit oil/profit gas). Σημειωτέον ότι δύναται να συμφωνηθεί εκ των προτέρων ώστε το μερίδιο του Δημοσίου/Εργοδότη αλλά και του Αναδόχου/Εργολάβου να υπολογίζεται ανά ημερολογιακό έτος σε συνάρτηση με παράγοντες όπως του ύψους της παραγωγής, τα γεωγραφικά, γεωλογικά και λοιπά γνωρίσματα της εκάστοτε συμβατικής περιοχής κλπ.

Z. Ανώμαλη εξέλιξη της σύμβασης

Η Ελληνική Νομοθεσία δεν ρυθμίζει τις έννομες συνέπειες της ανώμαλης εξέλιξης της σύμβασης διανομής της παραγωγής αντίθετα με την ρύθμιση που προβλέπει στην περίπτωση των συμβάσεων μισθώσεως.

Προς αποφυγή αντίθετων ερμηνειών υφίσταται μόνο αρνητική ρύθμιση βάσει της οποίας σε καμία περίπτωση ανώμαλης εξέλιξης της συμβάσεως διανομής της παραγωγής δεν βρίσκουν εφαρμογή οι διατάξεις της μισθώσεως έργου των ΑΚ 681 επ. ούτε όμως και οι διατάξεις περί εκτελέσεως δημοσίων έργων.

Η έλλειψη αυτή της ρυθμίσεως πιθανώς να οφείλεται και στο γεγονός ότι η σύμβαση διανομής της παραγωγής δεν έχει στην πράξη επιλεγεί ουδέποτε από το Ελληνικό Δημόσιο για την παραχώρηση των δικαιωμάτων του στην έρευνα και την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων και συνεπώς δεν προέκυψε η ανάγκη να ρυθμιστούν τόσο λεπτομερή θέματα.

Από την άλλη πλευρά η παντελής έλλειψη οιασδήποτε κατευθυντήριας γραμμής πιθανόν να καθιστά όλο και πιο απίθανη μία μελλοντική επιλογή του συμβατικού αυτού τύπου καθώς είναι σαφές ότι σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα έπρεπε είτε να ρυθμιστούν λεπτομερώς τα ζητήματα που ενδέχεται να προκύψουν από οποιαδήποτε περίπτωση ανώμαλης εξελίξεως της συμβάσεως διανομής της παραγωγής μέσω διατάξεων της ίδιας της συμβάσεως. Δυνάμει σχετικών ρητρών, είτε να επέμβει ο νομοθέτης θεσπίζοντας πληθώρα νέων ειδικών σχετικών διατάξεων.

Η. Αντιπαραβολή Σταδίου Έρευνας και Εκμετάλλευσης στη Σύμβαση Διανομής της Παραγωγής

Παρ' ότι κατ' αρχήν η σύμβαση παραγωγής της διανομής αποτελεί μία ενιαία συμφωνία παραχώρησης των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης σε ορισμένη συμβατική περιοχή είναι δυνατόν να αφορά μονάχα ένα εκ των δύο ως άνω αναφερόμενων σταδίων. Στη περίπτωση, δηλαδή, που έχει ήδη ολοκληρωθεί το στάδιο της έρευνας και έχει ανακαλυφθεί εμπορικά εκμεταλλεύσιμο κοίτασμα υδρογονανθράκων είναι δυνατόν να προβούμε σε ένα χωρισμό της σύμβασης κατά τέτοιον τρόπο ώστε αυτή να αφορά τη παραχώρηση σε ορισμένο επιλεγμένο υποψήφιο/Ανάδοχο – ενδεχομένως διαφορετικού από τον προεπιλεγέντα για τα αντισυμβαλλόμενο της συμβάσεως για την έρευνα - των δικαιωμάτων μονάχα της εκμετάλλευσης των ήδη ανακαλυφθέντων υδρογονανθράκων.

Ένας τέτοιος διαχωρισμός των σταδίων εργασιών ανά σύμβαση εξυπηρετεί τα μέρη ιδίως στο ενδεχόμενο πρόωρης λύσης ήδη υπάρχουσας συμβάσεως έρευνας και εκμεταλλεύσεως κατόπιν της ολοκλήρωσεως του σταδίου της έρευνας και πριν την έναρξη ή κατά τη διάρκεια του σταδίου της εκμεταλλεύσεως λόγω παραιτήσεως μέρους ή εκπτώσεως εκ της συμβάσεως του Αναδόχου/Εργολάβου. Κατ' αυτόν τον τρόπο δύναται διαφορετικός υποψήφιος να αναλάβει τη συνέχιση του έργου που ο προηγούμενος αντισυμβαλλόμενος του Ελληνικού Δημοσίου δεν ήτο σε θέση να ολοκληρώσει.⁴¹

Ασφαλώς η σχετική διάκριση ενδέχεται να λάβει χώρα εξ' αρχής έτσι ώστε να υπογραφούν δύο ξεχωριστές συμβάσεις – μία για κάθε είδος δικαιωμάτων – για λόγους που αφορούν τις επιθυμίες των μερών, την εξειδίκευση των Αναδόχων/Εργολάβων σε ένα συγκεκριμένο στάδιο ή και την πολιτική που επιθυμεί να ακολουθήσει το Ελληνικό Δημόσιο ως προς τη συγκέντρωση ή μη όλων των δικαιωμάτων που αφορούν τον ανάντη τομέα (upstream sector) τους υδρογονάνθρακες μίας συμβατικής περιοχής σε έναν Ανάδοχο ή τον διαμοιρασμό τους σε κατά το δυνατόν περισσότερους, έτσι ώστε το Ελληνικό Δημόσιο διατηρεί έναν σχετικό έλεγχο επί του τομέα. Δια αυτόν ακριβώς το λόγο εξάλλου το κράτος προβαίνει πάντοτε σε επιλογή διαφορετικών υποψηφίων για το στάδιο της αναζήτησης (prospecting) από αυτά της έρευνας (exploration) και εκμετάλλευσης (exploitation). Θα μπορούσε αντίστοιχα η ίδια πολιτική να εφαρμοστεί και μεταξύ αυτών των σταδίων παρόλο που η ανάγκη για διαχωρισμό στην περίπτωση αυτή δεν είναι εξίσου επιτακτική.⁴²

Οι όροι της συμβάσεως είτε αυτή αποτελεί μία ενιαία σύμβαση για την παραχώρηση των δικαιωμάτων έρευνας κι εκμετάλλευσης επί μίας συμβατικής περιοχής είτε αφορά αποκλειστικά στα δικαιώματα έρευνας ή στα δικαιώματα εκμετάλλευσης θα πρέπει να προβλέπονται ξεχωριστά για τα δύο στάδια, καθόσον από τον ίδιο το Ν. 2289/1995 προβλέπονται διαφορές όσον αφορά ιδίως τη διάρκεια, τη δυνατότητα παράτασης αλλά και παραίτησης από τη σύμβαση σε κάθε στάδιο.

Πιο συγκεκριμένα:

Θ1. Διάρκεια συμβάσεως διανομής της παραγωγής και δυνατότητα παρατάσεως

⁴¹ Μαρία Χωνιανάκη, 2017, Συμβάσεις έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Ελλάδα: Βασικά νομικά ζητήματα, Μεταπτυχιακό πρόγραμμα στην Ενέργεια: Στρατηγική, Δίκαιο και Οικονομία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

⁴² <https://ypen.gov.gr/energeia/ydrogonanthrakes/erevna-kai-ekmetallefsi-ydrogonanthr/>, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Η διάρκεια της συμβάσεως διανομής της παραγωγής όσον αφορά το στάδιο της έρευνας είναι δυνατόν να ορίζεται έως και για έξι (6) συνολικά έτη για τις χερσαίες συμβατικές περιοχές και επτά (7) έτη για τις θαλάσσιες με δυνατότητα παράτασης για έως και το μισό της αρχικά ειδικότερα οριζόμενης διάρκειας της σύμβασης κατόπιν αιτήσεως του αναδόχου ακολουθούμενης από σχετική απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας μετά από γνώμη ΔΕΠ. Αναφορικά με το στάδιο της εκμετάλλευσης η διάρκεια της συμβάσεως μπορεί να φτάνει έως και τα είκοσι πέντε (25) έτη με δυνατότητα παρατάσεως κατόπιν αιτήματος του Αναδόχου/Εργολάβου συνοδευόμενης από την έγγραφη συναίνεση του Δημοσίου για έως και πέντε (5) έτη. Η διαφοροποίηση αυτή ως προς το μέγιστο επιτρεπόμενο όριο της διάρκειας της συμβάσεως αλλά και τη διαβάθμιση της ευκολίας αποδοχής του αιτήματος παρατάσεως οφείλεται στο γεγονός ότι κατόπιν της ανακαλύψεως και εξορύξεως του εν λόγω κοιτάσματος υδρογονανθράκων η εμπορική του εκμετάλλευση που κατ' ουσίαν θα επιφέρει και τα κέρδη της επιχειρήσεως θα πρέπει να διαρκέσει διάστημα εύλογο και αρκετό προκειμένου να επιτευχθούν οι καλύτεροι δυνατοί όροι εκμεταλλεύσεως και να αποσβεστεί η δαπάνη της επένδυσης. Είναι εμφανής η ανάγκη για μεγαλύτερη χρονική ευελιξία στο στάδιο της εκμεταλλεύσεως έναντι αυτού της έρευνας.

Θ2. Δυνατότητα παραίτησης

Στην σύμβαση ή στο τμήμα της συμβάσεως που αφορά στο στάδιο της έρευνας το δικαίωμα παραίτησης ασκείται εγγράφως και μπορεί να εξαρτάται από ορισμένο χρηματικό ποσό που θα πρέπει να καταβάλει ο παραιτούμενος ως ένα είδος αποζημίωσης για το ενδεχόμενο κόστος που θα έχει για το Δημόσιο η μη ολοκλήρωση της έρευνας και η μη δυνατότητα προσκόμισης των αποτελεσμάτων της σε μετέπειτα «επενδυτές» - αναδόχους που θα πραγματοποιούσαν την εκμετάλλευση. Σχετικά με το στάδιο της εκμετάλλευσης η παραίτηση από τη σύμβαση ασκείται και πάλι εγγράφως, αλλά μία τέτοια επιλογή θα σήμαινε σε κάθε περίπτωση και παραίτηση του Αναδόχου/Εργολάβου από οιοδήποτε δικαίωμα επιστροφής των καταβληθέντων εκ μέρους του έως το σημείο τούτο δαπανών.

Στο αμέσως επόμενο τμήμα θα αναλυθούν οι Υποχρεώσεις και τα Δικαιώματα των μερών της συμβάσεως διανομής της παραγωγής.

iv. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ (LEASE AGREEMENTS)

Η σύμβαση μίσθωσης προβλέπεται από το άρθρο 2 παρ. 10 περ. α' του Ν. 2289/1995, ρυθμίζεται από το άρθρο 2 παρ. 22, το άρθρο 3 παρ. 3 και παρ. 4 και το άρθρο 5 επ. του

ίδιου αυτού Νόμου και αποτελεί τον δεύτερο εκ των δύο (2) αποκλειστικώς προβλεπόμενων από το Ελληνικό Δίκαιο συμβατικών τύπων για την παραχώρηση δικαιωμάτων έρευνας και της εκμετάλλευσης του Δημοσίου σε τρίτους και τον μοναδικό που έχει επί του πρακτέως εφαρμοστεί έως σήμερα από το Ελληνικό Δημόσιο.

Δυνάμει της συβάσεως μίσθωσης ο Ανάδοχος/Μισθωτής αναλαμβάνει με δικές του δαπάνες την έρευνα ή/και την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων για το καθορισμένο εκ της συμβάσεως χρονικό διάστημα στις συμβατικές περιοχές ως αυτές καθορίζονται επί της εκάστοτε συμβάσεως και για τις οποίες παραχωρείται από το Δημόσιο/Εκμισθωτής είτε το αποκλειστικό δικαίωμα μόνο της έρευνας, είτε μόνο το δικαίωμα της εκμετάλλευσης, είτε και τα δύο (2) ως άνω δικαιώματα από κοινού. Το Δημόσιο/Εκμισθωτής λαμβάνει ως αντάλλαγμα για την παραχώρηση των ως άνω δικαιωμάτων μίσθωμα σε χρήμα ή σε είδος (ποσοστό εκ των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων) από τον Ανάδοχο/Μισθωτή.

Εάν το μίσθωμα καταβάλλεται σε χρήμα κύριος του συνόλου των παραχθέντων υδρογονανθράκων καθίσταται βάσει του άρθρου 7 παρ. 12 του Ν. 2289/1995ο Ανάδοχος/Μισθωτής με την απόκτηση της νομής αυτών, ήτοι επιδεικνύοντας φυσική εξουσία (κατοχή) και ασκώντας αυτή με διάνοια κυρίου κατά τα οριζόμενα στην ΑΚ 974.

Εάν το Δημόσιο/Εκμισθωτής επιλέξει να λαμβάνει το μίσθωμα σε είδος (ποσοστό επί των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων) τότε αποκτά αυτομάτως με την επιλογή αυτή συγκυριότητα επί του ποσοστού των υδρογονανθράκων που αντιστοιχεί στο καταβαλλόμενο μίσθωμα.

A. Σύμβαση Μίσθωσης του Ν. 2289/1995 και Συμβάσεις Μίσθωσης του ΑΚ

Παρά τις τυχόν ομοιότητες που φαίνεται να φέρει η σύμβαση μίσθωσης του Ν. 2289/1995 ιδίως ως προς την παραχώρηση χρήσης συγκεκριμένων συμβατικών περιοχών για ορισμένο συμβατικώς χρονικό διάστημα με τη μίσθωση πράγματος των ΑΚ 574 επ, ο νομοθέτης ορίζει ρητά στο άρθρο 2 παρ. 29 εδ. 2 του Ν 2289/1995 ότι οι ως άνω διατάξεις δεν εφαρμόζονται στην περίπτωση αυτή, όπως δεν εφαρμόζονται εξάλλου και επί της συμβάσεως διανομής της παραγωγής ως αναλύθηκε ανωτέρω.

Αντιστοίχως λόγω των εξαιρετικά ειδικών χαρακτηριστικών της σύμβασης μίσθωσης του Ν. 2289/1995 δεν μπορούμε ασφαλώς να δεχτούμε και την εφαρμογή λοιπών διατάξεων ρυθμιζόντων συμβάσεων που κατ' αρχήν μοιάζουν να έχουν κοινά στοιχεία όπως ενδεικτικά της σύμβασης μίσθωσης άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου της ΑΚ

638 και της σύμβασης έργου των ΑΚ 681 επ..

B. Υπερέχουσα Θέση του Ελληνικού Δημοσίου

Προς επίρρωση της θέσεως του Δημοσίου ορίζεται ρητών στο άρθρο 2 παρ. 15 εδ. 2 του Ν. 2289/1995 ότι οι παραχθέντες υδρογονάνθρακες οι ανήκοντες στο Δημόσιο καθίστανται ακατάσχετοι σε αντίθεση με τους ανήκοντες στην κυριότητα του Αναδόχου/Μισθωτή.

Γ. Υποχρεώσεις των μερών

Γ1. Κύριες Υποχρεώσεις του Εκμισθωτή

Κύρια συμβατική υποχρέωση του Δημοσίου/Εκμισθωτή αποτελεί η παραχώρηση στον Ανάδοχο/Μισθωτή του αποκλειστικού δικαιώματος χρήσης και κάρπωσης των δικαιωμάτων του Δημοσίου για έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και των παραπροϊόντων τους στις εκάστοτε συμφωνημένες συμβατικές περιοχές. Εκ του αντίστοιχου δικαιώματος του Αναδόχου/Μισθωτή συνάγεται η υποχρέωση του Δημοσίου/Εκμισθωτή να ανέχεται οιαδήποτε εργασία στην οποία προβαίνει ο αντισυμβαλλόμενός του κατά την εκτέλεση των απαραίτητων ενεργειών για την εκπλήρωση των συμβατικών του υποχρεώσεων και να απέχει από την παρεμπόδισή του κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας.

Γ2. Κύριες Υποχρεώσεις του Μισθωτή

Η έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στο πλαίσιο της συμβάσεως μίσθωσης συνιστούν ταυτόχρονα τα κύρια δικαιώματα αλλά και τις κύριες εκ του νόμου υποχρεώσεις του Αναδόχου/Μισθωτή. Δυνάμει τις εκάστοτε σύμβασης εξειδικεύονται οι γενικές αυτές υποχρεώσεις σε πιο συγκεκριμένες ενέργειες στις οποίες θα πρέπει να προβεί ο Ανάδοχος/Μισθωτής κατά την έρευνα ή/και την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων.

Η αμέσως επόμενη αλλά εξίσου σημαντική κύρια υποχρέωση του Αναδόχου/Μισθωτή συνίσταται στην ανάληψη όλων των δαπανών που καθίστανται απαραίτητες για την επιτυχή ολοκλήρωση της έρευνας και της εκμετάλλευσης στην ορισμένη συμβατική περιοχή. Ενδεικτικώς και ουχί περιοριστικώς στις δαπάνες αυτές εμπίπτουν παγίως τα υλικά, τα τεχνικά μέσα, τα εργαλεία, τα μηχανήματα, το προσωπικό και το κεφάλαιο. Ως αναφέρθηκε και ανωτέρω είναι προφανές ότι εκ της υποχρεώσεως αυτής του Αναδόχου/Μισθωτή εκρέει η ανάληψη εκ μέρους του του πλήρους οικονομικού – επιχειρηματικού κινδύνου και ιδίως του κινδύνου της αποτυχίας εύρεσης επαρκούς

ποσότητας ή κατάλληλης ποιότητας κοιτασμάτων.

Περαιτέρω, ο Ανάδοχος/Εκμισθωτής οφείλει να καταβάλει στο Δημόσιο/Μισθωτή το συμφωνηθέν χρηματικό ή σε είδος τίμημα για την παραχώρηση των δικαιωμάτων ανεξαρτήτως ως προκύπτει και από την αμέσως παραπάνω υποχρέωση της αποκομιδής ή μη κέρδους από πλευράς το Αναδόχου/Εκμισθωτή. Σημειώνεται δε ότι δεν αποκλείεται να συμφωνηθεί κλιμακούμενο τίμημα εξαρτώμενο από παράγοντες όπως ιδίως το ύψος της παραγωγής και τα γεωγραφικά και γεωλογικά χαρακτηριστικά της συμβατικής περιοχής.

Είναι δυνατόν να συμφωνηθεί όπως ο Ανάδοχος/Μισθωτής οφείλει επιπροσθέτως του τιμήματος και άλλα ποσά όπως αντάλλαγμα παραγωγής (production bonus), ετήσιο μίσθωμα για κάθε στρέμμα της συμβατικής περιοχή (surface fee) ή ανταλλάγματος υπογραφής της συμβάσεως (signature bonus).

Γ3. Παρεπόμενες Υποχρεώσεις του Μισθωτή

Ο νόμος βαρύνει τον Ανάδοχο/Μισθωτή με πληθώρα παρεπόμενων υποχρεώσεων

Πέραν της υποχρεώσεως του Αναδόχου/Μισθωτή να εκτελεί τις εργασίες του βάσει προγράμματος και προϋπολογισμού προηγουμένως εγκεκριμένων εκ του Δημοσίου/Εκμισθωτή, ο νόμος προβλέπει μία σειρά υποχρεώσεων για τον Ανάδοχο των συμβάσεων παραχωρήσεως γενικά μη διακρίνοντος μεταξύ Αναδόχου/Μισθωτή και Αναδόχου/Εργολάβου. Εξ' αυτόν παρατίθενται για την ευχερή αναφορά οι εξής:

1. Εκτέλεση εργασιών έρευνας και εκμετάλλευσης με χρήση των ενδεδειγμένων τεχνικών μέσων και μεθόδων, σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και τέχνης της έρευνας υδρογονανθράκων.
2. Γνωστοποίηση της ανακαλύψεως κοιτασμάτων και του βαθμού εμπορικής εκμεταλλευσιμότητας αυτών στο Δημόσιο εντός οριζόμενης εξ εκάστης συμβάσεως σχετικής προθεσμίας.
4. Μεταφορά μέσω των αγωγών που έχει κατασκευάσει ο Ανάδοχος υδρογονανθράκων κυριότητας του Δημοσίου ή ανεξάρτητων τρίτων έναντι ασφαλώς συμφωνημένου ανταλλάγματος.
5. Πώληση υποχρεωτικά στο Δημόσιο υδρογονανθράκων ιδιοκτησίας του Αναδόχου βάσει της συμβάσεως σε περίπτωση διεξαγωγής πολέμου ή σχετικού κινδύνου ή σε οποιαδήποτε περίπτωση εθνικής εκτάκτου ανάγκης.

6. Τήρηση μεθ' ακριβείας στοιχείων για το σύνολο των πραγματοποιούμενων εργασιών έρευνας και εκμετάλλευσης και υποβολή πλήρων και εκτενών σχετικών εκθέσεων στο Δημόσιο εντός της οριζόμενης επί της συμβάσεως προθεσμίας προκειμένου να διεξαχθούν οι απαραίτητοι έλεγχοι και να διαπιστωθεί η πρόοδος των εργασιών και η καταλληλότητα των χρησιμοποιούμενων μεθόδων ή μέσων και η τήρηση κατ' ουσίαν όλων των ανωτέρω αναφερόμενων κυρίων και παρεπόμενων συμβατικών και νόμιμων υποχρεώσεων του Αναδόχου.

7. Υποβολή στο Δημόσιο του συνόλου των συλλεχθέντων κατά την διάρκεια των εργασιών επιστημονικών και τεχνικών δεδομένων και στοιχείων προς γνώση και τήρηση σχετικού επεξηγηματικού υλικού στο οποίο θα πρέπει να διασφαλίζεται η απρόσκοπτή πρόσβαση του Δημοσίου. Κατ' αυτόν τον τρόπο εξυπηρετείται και η απόκτηση σχετικής τεχνογνωσίας προκειμένου να μπορεί να επιληφθεί του έργου το Δημόσιο κατόπιν της λήξεως της διάρκειας ή της ανώμαλου εξελίξεως της συμβάσεως παραχώρησης.

8. Μέριμνα προκειμένου οι πραγματοποιούμενες δαπάνες να κυμαίνονται εντός και να μην αποκλίνουν σημαντικά από τα διαμορφωμένα δυνάμει του ελεύθερου ανταγωνισμού επίπεδα τιμών.

9. Παράδοση της συμβατικής περιοχής ή/και της περιοχής εκμετάλλευσης ελεύθερης στο Δημόσιο κατόπιν της ολοκληρώσεως του σταδίου εκμετάλλευσης.

10. Η επιλογή του τρόπου διεξαγωγής των εργασιών θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη, σέβεται και να είναι σύμφωνη με τις διεθνείς πρακτικές και το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Παρόλο που η σχετική υποχρέωση περί προστασίας του περιβάλλοντος προκύπτει πέραν από το άρθρο 12 του Ν. 2289/1995 και από λοιπές διατάξεις νόμου μεν κυρίως δε από την γενική ρήτρα της καλής πίστης συνιστά ιδιαίτερα διαδεδομένη σύγχρονη συναλλακτική πρακτική η πρόβλεψη της ίδιας ως άνω υποχρέωσης και εντός των εκάστοτε συμβάσεων δυνάμει σχετικών ρητρών. Είναι προφανές ότι επιδιώκεται με κάθε δυνατό μέσο η διασφάλιση της τήρησης της συγκεκριμένης υποχρέωσης εκ του Αναδόχου λαμβανομένης υπόψη της τεράστιας σημασίας της. Η σημασία αυτή αναδεικνύεται εάν ληφθούν υπόψη και οι σοβαρότατες συνέπειες που επιβάλλουν λοιπά νομοθετήματα σε περίπτωση παραβιάσεως περιβαλλοντικών διατάξεων.

Γ4. Παρεπόμενες Υποχρεώσεις του Εκμισθωτή

Παρά τη ρητή θέσπιση εκ του νόμου παρεπόμενων υποχρεώσεων – αλλά και δικαιωμάτων – του Αναδόχου/Μισθωτή παρατηρείται παντελής έλλειψη σχετικής αναφοράς για τις παρεπόμενες υποχρεώσεις του Εκμισθωτή.

Εάν λάβουμε ως δεδομένο ότι ο απώτερος σκοπός της συμβάσεως μισθώσεως συνίσταται στην ολοκλήρωση της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων σε μία καθορισμένη περιοχή, συνάγεται ευκόλως ότι παρεπόμενη μεν απαραίτητη δε για την πραγματοποίηση του σκοπού αυτού υποχρέωση του Δημοσίου/Εκμισθωτή συνιστά η παραχώρηση της απρόσκοπτης χρήσης της συμβατικής περιοχής ή/και της περιοχής εκμετάλλευσης στον Ανάδοχο/Μισθωτή.

Είναι προφανές ότι η άσκηση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης που παραχωρούνται στον τελευταίο δυνάμει των συμβάσεων μίσθωσης θα καθίστατο δυσχερής έως και αδύνατη επί του πρακτέως δίχως την επιβάρυνση του Δημοσίου/Εκμισθωτή με την ως άνω παρεπόμενη υποχρέωση. Παρόλο λοιπόν που η υποχρέωση παραχώρησης της χρήσης της περιοχής δεν προκύπτει άμεσα από τον νόμο η ισχύς της είναι αδιαμφισβήτητη και προκύπτει διά της τεολογικής ερμηνείας του νόμου και της εκάστοτε σύμβασης.

Η σημασία της υποχρέωσης αυτής επιρρώνεται πάντως περαιτέρω εάν ληφθεί υπόψη ότι η πραγματοποίηση όλων των απαραίτητων ενεργειών για την έρευνα και την εκμετάλλευση των υδροανθράκων δεν συνιστά μονάχα δικαίωμα του Αναδόχου/Εκμισθωτή, αλλά και κύρια υποχρέωση αυτού εκκρέουσα εκ του νόμου, της οποίας την τήρηση το Δημόσιο/Εκμισθωτής οφείλει με κάθε μέσο να διευκολύνει.

Επιπλέον σημειώνεται στο σημείο αυτό ότι παρά την ανυπαρξία οιασδήποτε αναφοράς του νόμου σε υποχρεώσεις του Δημοσίου/Εκμισθωτή, αρκεί η θέσπιση των δικαιωμάτων του Αναδόχου/Μισθωτή για να υποθέσουμε ότι κάθε δικαίωμα του τελευταίου βρίσκει αντιστοιχία σε μία σχετική υποχρέωση του Αναδόχου/Εκμισθωτή.

Μεταξύ των δικαιωμάτων του Αναδόχου/Μισθωτή που δημιουργούν αντίστοιχες υποχρεώσεις στο Δημόσιο/Εκμισθωτή και τα οποία προβλέπονται κατά βάσει από τα άρθρα 6 και 7 του Ν. 2289/1995 ξεχωρίζουν τα κατωτέρω:

1. Απόκτηση κυριότητας ή/και λοιπών εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων που κρίνονται στοιχειώδη για τις εργασίες έρευνας και εκμετάλλευσης δυνάμει συμβάσεων στο όνομα και για λογαριασμό του Δημοσίου.

2. Χρήση εργολάβων και υπερεργολάβων ως προσθηθέντων εφόσον αυτό διευκολύνει την εκτέλεση των εργασιών.

3. Μεταβίβαση του συνόλου ή μέρους των δικαιωμάτων του που προκύπτουν εκ της συμβάσεως ομού μετά των αντίστοιχων υποχρεώσεων του σε τρίτο πρόσωπο κατόπιν εξασφαλίσεως έγγραφης συναίνεσης του Δημοσίου/Αναδόχου και λήψης σχετικής προς τούτο έγκρισης από το ΥΠΕΚΑ.

Δ. Ανώμαλη Εξέλιξη της Σύμβασης Μίσθωσης

Σε αντίθεση με την σύμβαση διανομής της παραγωγής για την ανώμαλη εξέλιξη της οποίας απουσιάζει οιαδήποτε σχετική ρύθμιση, ο Ν. 2289/1995 εμπεριέχει ουκ ολίγες διατάξεις για τη ρύθμιση των συνεπειών των παραβιάσεων κυρίων ή παρεπόμενων υποχρεώσεων των μερών από τη σύμβαση μίσθωσης.

Οι διατάξεις ωστόσο αυτές περιορίζονται στην έκπτωση του Αναδόχου/Μισθωτή εκ των συμβατικών του δικαιωμάτων και η περαιτέρω αποζημίωση του Δημοσίου/Εκμισθωτή για κάθε θετική ή αποθετική ζημία ως συνέπεια της μη εμπρόθεσμης καταβολής οφειλόμενου μισθώματος σε χρήμα ή είδος, συμφωνημένου φόρου ή ανταλλάγματος

Η έκπτωση του Αναδόχου/Μισθωτή ορίζεται και ως συνέπεια της υπαίτιας μονάχα μη εκπλήρωσης των παρεπόμενων υποχρεώσεων του Αναδόχου όπως αυτές προκύπτουν από το άρθρο 5 παρ. 2, 11 και 12 και το άρθρο 7 παρ. 9,10 και 11 του ως άνω νόμου.

Για την παραβίαση λοιπών συμβατικών υποχρεώσεων του Αναδόχου ο Ν. 2289/1995 προβλέπει την δυνατότητα έκπτωσης του κατόπιν σχετικής αποφάσεως δικαστηρίου ή διαιτητικού δικαστηρίου, εφόσον επιτρέπεται η επίλυση διαφορών μέσω διαιτησίας από τη σύμβαση, αφού όμως πρώτα το Δημόσιο τάξει προθεσμία εξήντα (60) ημερών προς συμμόρφωση του αντισυμβαλλόμενου.

Σε κάθε περίπτωση το δικαίωμα του Δημοσίου/Εκμισθωτή να αιτηθεί την έκπτωση του Αναδόχου/Μισθωτή παραγράφεται με το πέρας έξι (6) μηνών εκ της λήψης γνώσης του λόγου που επιτρέπει την έκπτωση.

Καμία αναφορά δεν γίνεται στο Ν. 2289/1995 στις συνέπειες της παραβίασης των υποχρεώσεων εκ μέρους του Εκμισθωτή/Δημοσίου με αποτέλεσμα τα δικαιώματα του Αναδόχου/Μισθωτή να μένουν σε έναν βαθμό απροστάτευτα από το συγκεκριμένο νομοθέτημα.

Είναι προφανές ότι οι ρυθμίσεις αυτές δεν δύνανται να καλύψουν το φάσμα των περιπτώσεων ανώμαλης εξέλιξης μίας σύμβασης με τόσο ιδιαίτερα και ειδικά χαρακτηριστικά όσο η παρούσα. Διά αυτού του λόγου το άρθρο 10 παρ. 11 του Ν. 2289/1995 θεσπίζει νομοθετική εξουσιοδότηση για την έκδοση προεδρικού διατάγματος προς ρύθμιση των ειδικότερων ζητημάτων. Σε πραγμάτωση της ανωτέρω νομοθετικής εξουσιοδότησης εκδόθηκε το ΠΔ 127/1996 το άρθρο 10 του οποίου προβλέπει την εφαρμογή των γενικών διατάξεων του ΑΚ περί ανώμαλης εξέλιξης των συμβάσεων, ήτοι των ΑΚ 287-388. Αποκλείεται δε ρητώς εκ του ίδιου ως άνω ΠΔ για ακόμη μία φορά η εφαρμογή των διατάξεων για τη μίσθωση πράγματος και την επίμορτη αγροληψία επί της συμβάσεως μίσθωσης.

Πάντως η παραπομπή του ΠΔ στις γενικές διατάξεις του ΑΚ φαίνεται να μην καλύπτει την ανάγκη για ειδική ρύθμιση του ζητήματος λαμβανομένης υπόψη της φύσης και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της σύμβασης μισθώσεων και κατ' αυτόν τον τρόπο εναπόκειται στα εκάστοτε αντισυμβαλλόμενα μέλη όπως περιλάβουν εντός της μεταξύ τους συμβάσεως εξειδικευμένες ρυθμίσεις.

ν. ΥΠΑΓΩΓΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ Ή ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ

Ο Ν. 2289/1995 ορίζει ως καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο για την επίλυση οιασδήποτε διαφορές προκύψει κατά την έρευνα και την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών.

Η ως άνω επιλογή του νομοθέτη εναρμονίζεται πλήρως με τη φύση της σύμβασης διανομής της παραγωγής, αλλά και της σύμβασης μίσθωσης ως διοικητικών συμβάσεων. Και στους δύο (2) τύπους συμβάσεων για λογαριασμό του Δημοσίου/Εργολάβου/Μισθωτή συμβάλλεται μεν η ΕΔΕΥ (Ελληνική Διαχειριστική Εταιρία Υδρογονανθράκων Α.Ε.) κατόπιν της υπογραφής τους ωστόσο οι ως άνω συμβάσεις οφείλουν να υποβληθούν στον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργεια προς έγκριση προκειμένου να παράγουν έννομα αποτελέσματα ειδάλλως χαρακτηρίζονται από απόλυτη ακυρότητα και δεν παράγουν κανένα έννομο αποτέλεσμα.

Η πράξη έγκρισης του Υπουργού Περιβάλλοντος συνιστά κατ' ουσίαν εκτελεστή διοικητική πράξη προσβλητέα δι' αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ).

Κατά συνέπεια και οι δύο (2) συμβάσεις είναι διοικητικές δεδομένου ότι πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια του δημοσίου σκοπού και της υπερέχουσας θέσης του Δημοσίου ως συμβαλλομένου διά της Ε.Δ.Ε.Υ. Α.Ε..

Δεν αποκλείεται πάντως κατά τη ρητή διάταξη του νόμου και η δυνατότητα προσφυγής των μερών σε διαιτητικό δικαστήριο για την επίλυση συμβατικών και εξωσυμβατικών διαφορών των συμβαλλόμενων μερών κατά το Ν.2735/1999 περί διεθνούς εμπορικής Διαιτησίας ή κατά άλλο διεθνώς αναγνωρισμένο σύστημα Διαιτησίας, όπως το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο (International Chamber of Commerce (ICC)), το Δικαστήριο Διεθνούς Διαιτησίας Λονδίνου (London Court of International Arbitration), το Ινστιτούτο Διαιτησίας του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Στοκχόλμης (Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce). Μοναδική προϋπόθεση για την εφαρμογή της διατάξεως συνιστά η ρητή συμφωνία διαιτησίας είτε επί της σύμβασης διανομής ή μισθώσεως είτε σε ξεχωριστή συμφωνία και ο αποκλεισμός δια αυτού του τρόπου της τακτικής δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων.

Ως προς το διαιτητικό δικαστήριο, αυτό αποτελείται από δύο διαιτητές και έναν επιδιαιτητή, όλοι τους οριζόμενοι εκ των μερών. Η επιλογή των διαιτητών γίνεται με βάση τις ιδιότητες που απαιτείται να έχουν βάσει της εκάστοτε σύμβασης προκειμένου να ανταπεξέλθουν επιτυχώς στο καθήκον τους, ήτοι την επίλυση της εκάστοτε συγκεκριμένης διαφοράς. Το ίδιο το διαιτητικό δικαστήριο είναι αρμόδιο να κρίνει εάν η διαιτητική διαφορά υπάγεται στη δικαιοδοσία του και αν υφίσταται τελικώς η συμφωνία διαιτησίας μεταξύ των συμβαλλομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ: ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ, ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ

ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΞΟΡΥΞΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ

Η έρευνα, η εξόρυξη και η παραγωγή υδρογονανθράκων έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένης της ρύπανσης του αέρα και των υδάτων, της καταστροφής οικοτόπων⁴³ και της πρόκλησης αυξημένης σεισμικής δραστηριότητας. Πιο αναλυτικά:

ι. Η ΡΥΠΑΝΣΗ ΤΟΥ ΑΕΡΑ

Η καύση υδρογονανθράκων, ήτοι του άνθρακα, του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, απελευθερώνει στον αέρα ρύπους που αποδεικνύεται ότι προκαλούν σοβαρά προβλήματα υγείας και ιδίως αναπνευστικά προβλήματα. Τέτοιους ρύπους αποτελούν μεταξύ άλλων το διοξείδιο του θείου, τα οξειδία του αζώτου και λοιπά σωματίδια.

Βάσει έρευνας που διεξήχθη από ερευνητές του Max Planck Energy, του Energy, Environment & Water Research Center (EEWRC) του Cyprus Institute, του Population Studies Division του Καναδά, του London School of Hygiene and Tropical Medicine και του Πανεπιστημίου της California και δημοσιεύτηκε στο πολυθεματικό επιστημονικό περιοδικό «PNAS» της «National Academy of Sciences of the United States of America» παρατηρήθηκε στενή σύνδεση μεταξύ των τα αερίων του θερμοκηπίου και των αερολυμάτων και της κλιματικής αλλαγής και των κινδύνων για την ανθρώπινη υγεία. Πιο συγκεκριμένα πραγματοποιήθηκε εκτίμηση των αποτελεσμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο της χρήσης ορυκτών καυσίμων στο κλίμα και στην δημόσια υγεία, ενώ παράλληλα τα εξαγόμενα αποτελέσματα ανέδειξαν τα οφέλη μίας σταδιακής κατάργησης της χρήσης των ορυκτών καυσίμων. Είναι χαρακτηριστική η πιθανολόγηση της μείωσης της υπερέχουσας θνησιμότητας (excess mortality rate) εξαιτίας της ατμοσφαιρικής ρύπανσης κατά 3.61 έως και 5,55 εκατομμύρια παγκοσμίως ανά έτος σε περίπτωση εφαρμογής πολιτικής κατάργησης της χρήσης των ορυκτών καυσίμων για την κάλυψη των παγκόσμιων ενεργειακών αναγκών. Η σημαντική αυτή μείωση της υπερέχουσας θνησιμότητας, ήτοι του αριθμού των θανάτων κατά τη διάρκεια μίας

⁴³ Yaro, K. (2016). Environmental Impacts of Hydrocarbon Exploration, Extraction and Production. International Association for Impact Assessment. <https://iaia.org/publications/hydrocarbon-environmental-impacts/>

συγκεκριμένης περιόδου που υπερέχει του συνήθους και αναμενόμενου υπό φυσιολογικές συνθήκες αριθμούς,⁴⁵ αν και κατ' αρχήν μοιάζει ενδεχομένως υπερβολικά υψηλή εξηγείται εάν ληφθεί υπόψη ότι οι εκπομπές που σχετίζονται με τις καύσεις ορυκτών ευθύνονται για ποσοστό θανάτων που ανέρχεται σε εξήντα πέντε τοις εκατό (65%) της ετήσιας υπερέχουσας θνησιμότητας.

Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 ολοένα και αυξάνονται οι ενδείξεις ότι τα σωματίδια που παράγονται από την καύση ορυκτών καυσίμων επηρεάζουν αρνητικά την υγεία. Τον Ιανουάριο του 2001 μάλιστα, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου εξέδωσε προειδοποίηση για την προστασία της υγείας των κατοίκων τα επίπεδα ρύπανσης του αέρα από σωματίδια προβλέπονταν ότι θα είναι ιδιαίτερος υψηλή στο μεγαλύτερο μέρος του Ηνωμένου Βασιλείου, ενώ ωριαίες ενημερώσεις για τα επίπεδα αυτών στον αέρα ήταν διαθέσιμες στο διαδίκτυο. Σήμερα αντίστοιχες ενημερώσεις δημοσιεύονται μηνιαίως στην ιστοσελίδα της κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου.⁴⁶ Η επίδραση των σωματιδίων από την καύση ορυκτών καυσίμων φαίνεται μάλιστα να είναι ιδιαίτερα ισχυρή στα παιδιά, καθώς υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις ότι η έκθεση στα σωματίδια αυτά σχετίζεται με δυσλειτουργίες των παιδικών πνευμόνων και εμφάνιση άσθματος σε νεαρή ηλικία⁴⁷ ενώ δεν λείπουν και η σύνδεση των επιπτώσεων της έκθεσης των γυναικών στις εκπομπές με την υγεία του αναπνευστικού συστήματος των παιδιών τους.⁴⁸

Πέραν της προφανούς μείωσης της υπερέχουσας θνησιμότητας εξαιτίας αναπνευστικών προβλημάτων και λοιπών προβλημάτων υγείας που προκαλούνται από τις βλαβερές εκπομπές, η κατάργηση της χρήσης των ορυκτών καυσίμων θα συνέβαλε στην μείωση των ποσοστών θνησιμότητας και κατά τον εξής τρόπο: τα αερολύματα επηρεάζουν τον υδρολογικό κύκλο, η πλήρης αφαίρεση των εκπομπών από την καύση ορυκτών καυσίμων θα αύξανε τις βροχοπτώσεις κατά ποσοστό δέκα έως εβδομήντα τοις εκατό (10-70%) σε περιοχές πληττόμενες από την ξηρασία εξασφαλίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την πρόσβασή τους σε νερό (και μάλιστα καλύτερης ποιότητας) και διασφαλίζοντας καλύτερα επίπεδα διαβίωσης και χαμηλότερα επίπεδα θνησιμότητας.

⁴⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Excess_mortality_-_statistics

⁴⁶ <https://www.data.gov.uk/dataset/24542ae7-dd44-444f-b259-871c4cc43b5e/environmental-monitoring-data>

⁴⁷ van Vliet P, Knape M, de Hartog J, et al. Motor vehicle exhaust and chronic respiratory symptoms in children living near freeways. *Environ Res* 1997;74:122-32

⁴⁸ Ritz B, Yu F, Chapa G, Fruin S. Effect of air pollution on preterm birth among children born in Southern California between 1989 and 1993. *Epidemiology* 2000; 11:502-11.

Επιπλέον, η γεώτρηση υδρογονανθράκων απελευθερώνει στον αέρα ουσίες, οι οποίες κατόπιν της αντίδρασής τους με άλλους ρύπους σχηματίζουν το όζον το οποίο συνιστά κύριο παράγοντα του νέφους. Τα παραγόμενα κατά τη διαδικασία καύσης των υδρογονανθράκων αέρια του θερμοκηπίου συνιστούν την κύρια αιτία της κλιματικής αλλαγής.

ii. Η ΡΥΠΑΝΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Οι αναπόφευκτες απορροές αλλά και οι εξ ατυχήματος προκληθείσες διαρροές, καθώς και η εκτεταμένη χρήση νερού κατά τη διαδικασία παραγωγής αλλά και μεταφοράς και αποθήκευσης υδρογονανθράκων, πετρελαίου, φυσικού αερίου και προϊόντων αυτών οδηγούν αναπόφευκτα σε μόλυνση των επιφανειακών αλλά και των υπογείων υδάτινων πόρων.

Ευρέως γνωστές είναι οι καταστροφικές συνέπειες των πετρελαιοκηλίδων, ήτοι των διαρροών πετρελαίου κατά τη μεταφορά τους μέσω δεξαμενόπλοιων. Τέτοια ατυχήματα - και λόγω του γρήγορου ρυθμού εξάπλωσης της κηλίδας σε μεγάλη ακτίνα από το σημείο της αρχικής διαρροής - πλήττουν ανεπανόρθωτα τα θαλάσσια και παράκτια οικοσυστήματα, και προκαλούν τον βίαιο θάνατο πληθώρας ειδών θαλάσσιας πανίδας.

Η σημαντική προβολή που έλαβαν γεγονότα όπως η διαρροή πετρελαίου του δεξαμενόπλοιου *Exxon Valdez*⁴⁹ το 1989 και του *Deerwater Horizon* το 2010, ανέδειξε τις καταστροφικές συνέπειες της μόλυνσης των επιφανειακών υδάτων και αποτέλεσε το έρεισμα σημαντικών προσπαθειών αποκατάστασης της ζημίας και πρόληψης μελλοντικών τυχόν ατυχημάτων.

Εν αντιθέσει με την μόλυνση των θαλάσσιων υδάτων στην αφάνεια παραμένουν οι συνέπειες της μόλυνσης των υπογείων υδάτινων ρευμάτων, οι οποίες ωστόσο επιφέρουν εξίσου βλαπτικά αποτελέσματα για τον άνθρωπο, την πανίδα και τη χλωρίδα μη αναστρέψιμες.

Χαρακτηριστική είναι η απουσία οιασδήποτε προσπάθειας αποκατάστασης της μακροχρόνιας – ήδη από τη δεκαετία του 1950 – και εκτεταμένης μόλυνσης του πλούσιου σε πετρέλαιο Δέλτα του ποταμού Νίγηρα. Μια πιλοτική μελέτη διεξήχθη το 2011 από το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (UNEP) στην περιοχή της *Ogoniland* της Νιγηρίας όπου τα πηγάδια πόσιμου νερού έχουν μολυνθεί σε μεγάλο βαθμό με προϊόντα διυλισμένου πετρελαίου ανέδειξε για πρώτη φορά το μέγεθος του

⁴⁹ John F. Piatt, Calvin J. Lensink, William Butler, Marshal Kendziorek, David R. Nysewander, Immediate Impact of the 'Exxon Valdez' Oil Spill on Marine Birds, *The Auk*, Volume 107, Issue 2, April 1990, Pages 387–397, <https://doi.org/10.2307/4087623>

προβλήματος για την συγκεκριμένη περιοχή, επιβεβαίωσε τη συσχέτιση προβλημάτων υγείας (νευρολογικών, αιματολογικών και ψυχολογικών με την έκθεση σε μολυσμένο νερό και οδήγησε την που κυβέρνηση της Νιγηρίας στην άμεση παροχή πόσιμο νερό έκτακτης ανάγκης στην κοινότητα.⁵⁰

Επιπλέον, η εφαρμογή κατά την εξόρυξη υδρογονανθράκων της τεχνικής της υδραυλικής ρωγμάτωσης (fracking) δυνάμει της οποίας το υπέδαφος διαλύεται με τη χρήση υγρών υψηλής πίεσης, δημιουργώντας ρωγμές που ανοίγουν πρόσβαση σε φυσικό αέριο και πετρέλαιο χρησιμοποιείται για την εξόρυξη φυσικού αερίου από σχιστολιθικά πετρώματα και έχει επιταχύνει σημαντικά τις διαδικασίες εξόρυξης. Απαιτεί όμως ασύλληπτες ποσότητες νερού, γεγονός που μπορεί να επιβαρύνει τους πεπερασμένους υδάτινους πόρους και να οδηγήσει σε μόλυνση των υπόγειων υδάτων λόγω των παραγόμενων λυμάτων. ⁵¹

Σύμφωνα με μελέτη που διεξήγαγε το Πανεπιστήμιο Duke το διάστημα 2005-2014 η βιομηχανία παραγωγής ενέργειας των ΗΠΑ έκανε χρήση 250 δισ. γαλονιών νερού ⁵²για την εξαγωγή σχιστολιθικού φυσικού αερίου και πετρελαίου με τη μέθοδο της υδραυλικής ρωγμάτωσης (fracking) ενώ κατά την ίδια περίοδο, τα πηγάδια αυτά παρήγαγαν περίπου 210 δισ. γαλόνια λυμάτων.

iii. Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ

Οι δραστηριότητες έρευνας και παραγωγής υδρογονανθράκων μπορεί να οδηγήσει στην καταστροφή οικοτόπων άγριας ζωής, ιδίως σε ευαίσθητα οικοσυστήματα όπως οι υδροβιότοποι και τα δάση. Επιπλέον, η κατασκευή υποδομών, όπως αγωγοί και δρόμοι, δύναται να διαταράξει σε σημαντικό βαθμό τα μεταναστευτικά πρότυπα της πανίδας.

Σύμφωνα με μελέτη που διεξήχθη από τη Διεθνή Ένωση για την Εκτίμηση των Επιπτώσεων, η εξερεύνηση, η εξόρυξη και η παραγωγή πετρελαίου, φυσικού αερίου και άνθρακα μπορεί να έχει σημαντικές και μακροχρόνιες επιπτώσεις στο περιβάλλον. Οι επιπτώσεις αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την απελευθέρωση διοξειδίου του άνθρακα και άλλων αερίων του θερμοκηπίου, την απελευθέρωση τοξικών και επικίνδυνων ουσιών, τη διάβρωση και τη προσάμμωση, την καταστροφή θαλάσσιων οικοτόπων, την καταστροφή χερσαίων οικοτόπων και την καταστροφή της βλάστησης.

⁵⁰ Kponee, K.Z., Chiger, A., Kakulu, I.I. et al. Petroleum contaminated water and health symptoms: a cross-sectional pilot study in a rural Nigerian community. *Environ Health* 14, 86 (2015).

<https://doi.org/10.1186/s12940-015-0073-0>

⁵¹ Jackson, R.B., Vengosh, A., Carey, J.W., R.J., Darrah, T.H., O'Sullivan, F., Pétron, G. (2014). The Environmental Costs and Benefits of Fracking. *Annual Review of Environment and Resources*, 39:327–362 (DOI: 10.1146/annurev-environ-031113-144051)

⁵² <https://today.duke.edu/2015/09/frackfoot>

Πιο ειδικά στην επιρροή των εργασιών υπεράκτιας γεώτρησης πετρελαίου και φυσικού αερίου στην Αρκτική στην πανίδα αναφέρεται και ο πλέον πιο διαδεδομένος διεθνής μη κυβερνητικός οργανισμός για τη διατήρηση, την έρευνα και την αποκατάσταση του περιβάλλοντος, η WWF. Σε ανάρτηση στην ιστοσελίδα της το έτος 2021⁵³ ρίχνει φως στον ταχύτατο ρυθμό αύξησης της θερμοκρασίας του Αρκτικού Ωκεανού. Η υπερθέρμανση των υδάτων προκαλεί αλλοιώσεις στα οικοσυστήματα και εκθέτει την θαλάσσια και κατά συνέπεια και την χερσαία πανίδα σε κίνδυνο. Η έγκριση δραστηριοτήτων υπεράκτιας εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου στις Αρκτικές περιοχές θα είχε ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση μονάχα της κατάστασης.

Το τεράστιο μέγεθος των εξεδρών εξόρυξης, η απομακρυσμένη τοποθεσία, ο σπασμένος πάγος, οι ακραίες καιρικές συνθήκες της Αρκτικής και η παντελής έλλειψη υποδομών για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών και ιδίως διαρροών, εκρήξεων φρεατίων και πετρελαιοκηλίδων καθιστούν τις γεωτρήσεις στον Αρκτικό Ωκεανό εξαιρετικά επικίνδυνες και επιβαρυντικές της ήδη υφιστάμενης υποβάθμισης της πανίδας του τόπου.

Τον Ιανουάριο του έτους 2021, η κυβέρνηση Μπάιντεν ανακάλεσε ένα εκτελεστικό διάταγμα που εκδόθηκε το έτος 2017 που επέτρεπε την έναρξη νέων δραστηριοτήτων υπεράκτιας εξόρυξης εντός των αμερικανικών υδάτων της Αρκτικής. Η κίνηση της επερχόμενης διοίκησης ήταν σύμφωνη με την απόφαση που εξέδωσε τον Μάρτιο του έτους 2019 το Περιφερειακό Δικαστήριο των ΗΠΑ για την Περιφέρεια της Αλάσκας, σύμφωνα με την οποία η προστασία που θέσπισα η κυβέρνηση Ομπάμα για την περιοχή της Αρκτικής θα πρέπει να παραμείνει σε ισχύ, θεσπίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο ένα είδος περιβαλλοντικού κερτημένου που επιτρέπει την εφαρμογή νόμων που επιφέρουν την αύξηση ή τη διατήρηση τουλάχιστον της υφιστάμενης προστασίας του Αρκτικού Κύκλου, αποκλείοντας την εφαρμογή διατάξεων που υποβαθμίζουν τον «κεκτημένο» βαθμό περιβαλλοντικής μέριμνας έστω και κατά το ελάχιστο δυνατό.

Είδη πανίδας που εντοπίζονται στον Αρκτικό κύκλο όπως οι φώκιες και οι θαλάσσιοι ελέφαντες αποτελούν λόγω του λίπους τους κύρια πηγή σίτισης των πολικών αρκούδων της περιοχής αλλά και ορισμένων ανθρώπινων φυλών αντίστοιχα. Η άμεση επαφή αυτών με επιβλαβή συστατικά του πετρελαίου κατόπιν ενδεχόμενης διαρροής θα μείωνε την τροφή των επόμενων στην τροφική αλυσίδα ειδών διαταράσσοντας αυτήν. Σημειωτέον βέβαια ότι ακόμη και για θηλαστικά όπως η πολική αρκούδα υπάρχει ο κίνδυνος άμεσης επαφής με μολυσμένα συστατικά του νερού. Ακόμη δε και αν αυτή αποφευχθεί ο

⁵³ WWF, (2021), How would offshore oil and gas drilling in the Arctic impact wildlife?, [worldwildlife.org/stories/how-would-offshore-oil-and-gas-drilling-in-the-arctic-impact-wildlife](https://www.worldwildlife.org/stories/how-would-offshore-oil-and-gas-drilling-in-the-arctic-impact-wildlife)

κίνδυνος δεν εξαλείφεται πλήρως δεδομένου ότι οι επιβλαβείς ουσίες παραμένουν στον πάγο ή στο νερό για χρόνια επηρεάζοντας το οικοσύστημα της Αρκτικής για τα επόμενα χρόνια. Όσον αφορά δε τις φάλαινες Beluga (λευκή φάλαινα) οι οποίες αποτελούν προστατευόμενο είδος, αξίζει να αναφερθεί ότι οι υποβρύχιες σεισμικές δοκιμές αλλά και η γενικότερη αύξησης της κίνησης στον Αρκτικό Ωκεανό θα είχε ως αποτέλεσμα την σε μεγάλο βαθμό παρακώληση της επικοινωνίας των φαλαινών μεταξύ τους η οποία επιτυγχάνεται με μία σειρά χαρακτηριστικών ήχων.

iii. ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΣΕΙΣΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Η διάθεση υγρών αποβλήτων που προκύπτουν κατά την διαδικασία παραγωγής πετρελαίου δύναται να προκαλέσει σεισμική δραστηριότητα στην περιοχή εξόρυξης.

Αν και τα πηγάδια διάθεσης υγρών αποβλήτων λειτουργούν συνήθως για μεγαλύτερη διάρκεια και διοχετεύουν πολύ περισσότερο υγρό από την ποσότητα νερού που διοχετεύεται κατά τη διαδικασία της υδραυλικής ρωγμάτωσης (fracking), αυτό δεν αποκλείει την απόδοση της πρόκλησης ενός μικρού μεν όχι ασήμαντου δε ποσοστού της σεισμικής δραστηριότητας των περιοχών εξόρυξης και στην μέθοδο αυτή.⁵⁴

Στην Οκλαχόμα των Η.Π.Α., για παράδειγμα, η οποία έχει τους περισσότερους προκαλούμενους σεισμούς στις Ηνωμένες Πολιτείες, το 2% των σεισμών μπορεί να συνδεθεί με εργασίες υδραυλικής ρωγμάτωσης ενώ ο μεγαλύτερος έως σήμερα σεισμός που είναι γνωστό ότι προκλήθηκε από υδραυλική ρωγμάτωση στις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν ένας σεισμός μεγέθους 4,0 βαθμών που σημειώθηκε το 2018 στο Τέξας.⁵⁵

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ, ΠΑΡΑΓΩΓΗ, ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΥΤΩΝ

i. ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Παρά την προφανή ανάγκη διαφύλαξης της βιοποικιλότητας και ειδικότερα της ζωής και της υγείας προστατευόμενων ειδών πανίδας και χλωρίδας, δυστυχώς η καθιερωμένη

⁵⁴ Yu, H., Harrington, R.M., Kao, H. et al. Fluid-injection-induced earthquakes characterized by hybrid-frequency waveforms manifest the transition from aseismic to seismic slip. Nat Commun 12, 6862 (2021). <https://doi.org/10.1038/s41467-021-26961-x>

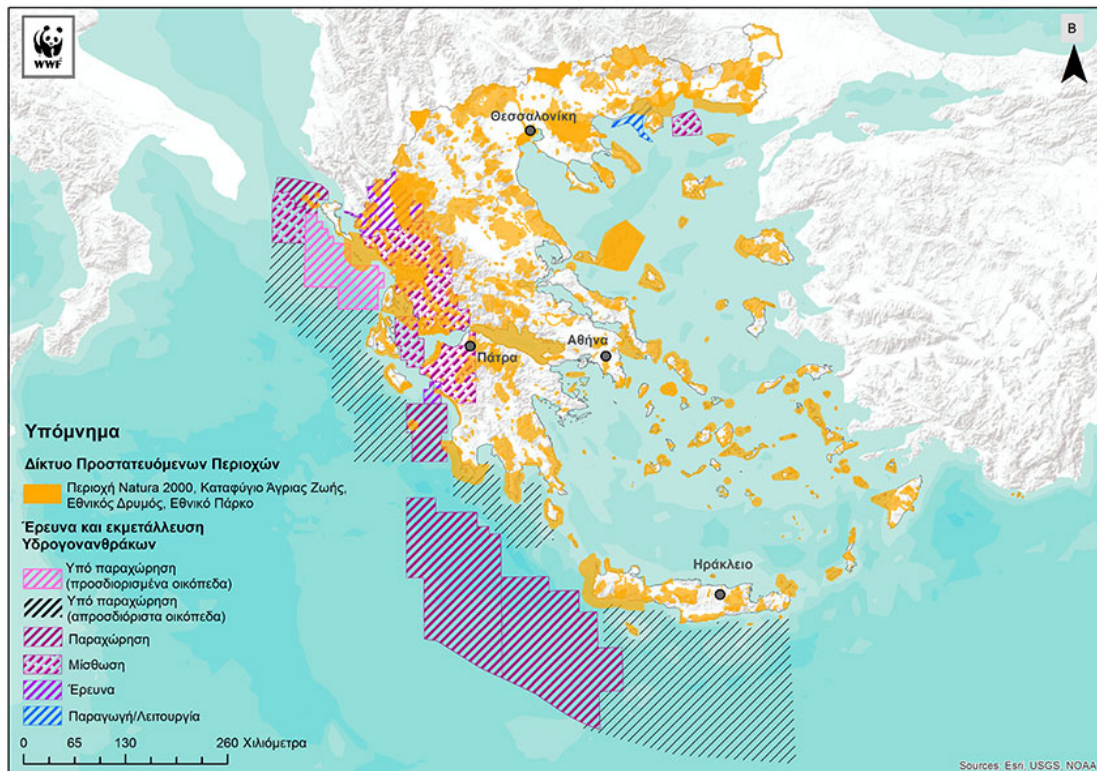
⁵⁵ USGS, Does fracking cause earthquakes?, <https://www.usgs.gov/faqs/does-fracking-cause-earthquakes>

πρακτική στην παραχώρηση δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων δεν αποτρέπει εξ ολοκλήρου ή έστω αποτελεσματικά την διενέργεια των σχετικών ενεργειών σε κοντινή ακτίνα ή ακόμη και εντός των ορίων προστατευόμενων περιοχών (NATURA). Πιο συγκεκριμένα πενήντα έξι (56) προστατευόμενες περιοχές βρίσκονται εξ' ολοκλήρου και εκατόν τριάντα έξι (136) προστατευόμενες περιοχές βρίσκονται μερικώς εντός χερσαίων και υπεράκτιων συμβατικών περιοχών ή περιοχών εξόρυξης βάσει σχετικών συμβάσεων μισθώσεως. Εξαίρεση στην ανωτέρω ανοχή επιβλαβών δραστηριοτήτων εντός ευαίσθητων οικοσυστημάτων εντοπίζεται στην περιοχή του Ιονίου Πελάγους όπου εφαρμόζεται απαγόρευση διεξαγωγής των ως άνω εργασιών σε ακτίνα ενός (1) χιλιομέτρου από τις οριζόμενες ως προστατευόμενες περιοχές.

Θα ήτο σκόπιμη έως και απαραίτητη η θεσμοθέτηση καθολικής απαγόρευσης διεξαγωγής δραστηριοτήτων στα πλαίσια της παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου στο σύνολο των ανακηρυχθέντων ως ευαίσθητων οικοσυστημάτων προκειμένου να διασφαλιστεί η διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των τοπίων, η προστασία των υπό εξαφάνιση ειδών πανίδας, καθώς και η επέκταση της χλωρίδας των εκάστοτε περιοχών.

Κατόπιν των ανωτέρω καθίσταται εναργές ότι η προστασία των ανωτέρω περιοχών πρέπει να λαμβάνεται προληπτικά σε όλα τα στάδια και όχι μεμονωμένα κατά την έρευνα και εκμετάλλευση. Χρηζουν δηλαδή τα ευαίσθητα οικοσυστήματα μειωμένης έστω αντίστοιχης προστασίας και κατά τα στάδια της μεταφοράς και αποθήκευσης των υδρογονανθράκων και των προϊόντων αυτών, αλλά και πιο αυστηρή προστασία κατά το στάδιο της επεξεργασίας τους.

Ιδίως δε, θα πρέπει οι Ανάδοχοι να υποχρεούνται από το νόμο σε ανάπτυξη υποδομών και τεχνικών αποφυγής των ζημιών και της εξάπλωσης αυτών από τυχόν ατυχήματα κατά την διέλευση δεξαμενόπλοιων εκ προστατευόμενων θαλάσσιων βιοτόπων φροντίζοντας παράλληλα να προκαλούν τη λιγότερη δυνατή διαταραχή σε αυτά.

7. Χάρτης των συμβατικών περιοχών που γειτνιάζουν ή συμπίπτουν με το δίκτυο προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα.

ii. ΘΕΣΠΙΣΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Η εξαίρεση ορισμένων τεχνικών όπως ιδίως των σεισμικών ερευνών από την υποχρέωση διενέργειας Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων προ της διενέργειας αυτών καθίσταται καταστροφική για το περιβάλλον. Δεδομένου ότι κατά την διαδικασία εξόρυξης υδρογονανθράκων δυνάμει της τεχνικής των σεισμικών ερευνών πραγματοποιούνται εκρήξεις, αποψιλώσεις, διανοίξεις οδών, πτήσεις και προσγειώσεις ελικοπτέρων σε ελικοδρόμια κατασκευασμένα αποκλειστικά για την εξυπηρέτηση των αναγκών της έρευνας και εκμετάλλευσης συχνά σε κοντινή ή και ως αναλύθηκε ανωτέρω εντός προστατευόμενων περιοχών και οικιστικών ζωνών, είναι σαφής η ανάγκη επιβολής υποχρέωσης διεξαγωγής εργασιών εκτίμησης ρίσκου και μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Αναφορά οφείλει να γίνει στην περίπτωση του οικοπέδου των Ιωαννίνων εκτάσεως περίπου τεσσάρων χιλιάδων εκατό τετραγωνικών χιλιομέτρων (~4.100 τ.χλμ) όπου

προβλέπεται η πραγματοποίηση περίπου έντεκα χιλιάδων πεντακοσίων (11.500) συνολικά μικρότερες γεωτρήσεων βάθους δέκα περίπου μέτρων (10 μ.) με χρήση έως και δεκαοκτώ κιλών (18kg) εκρηκτικών ανά γεώτρηση και τριάντα οκτώ (38) γεωτρήσεις μέσου βάθους ογδόντα μέτρων (80 μ.).

Για τα θαλάσσια οικόπεδα, οι σεισμικές έρευνες αφορούν τη χρήση σεισμικών αεροβόλων (seismic airguns) για την πρόκληση ισχυρών ακουστικών εκρήξεων πραγματοποιούμενων ανά δεκαπέντε (15) περίπου δευτερόλεπτα, κατά τη διάρκεια όλου του 24ώρου που διαρκούν ολόκληρες εβδομάδες ή ακόμη και μήνες. Η διαδικασία αυτή προκαλεί σοβαρά ακουστικά τραύματα που μπορούν να οδηγήσουν ακόμα και στον θάνατο τα θαλάσσια θηλαστικά και τις θαλάσσιες χελώνες και άλλα προστατευόμενα είδη που ζουν στην περιοχή.

Στην περίπτωση των σεισμικών ερευνών, η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αντικαθίσταται από το Περιβαλλοντικό Σχέδιο Δράσης, ένα κείμενο που δεν τίθεται σε δημόσια διαβούλευση και συνεπώς είναι άγνωστα τα κριτήρια αξιολόγησης και έγκρισής του. Είναι προφανές ότι το Περιβαλλοντικό Σχέδιο Δράσης δεν επαρκεί για την εξασφάλιση της απαραίτητης διαφάνειας κατά την εκτίμηση και έγκριση δραστηριοτήτων που επηρεάζουν σημαντικά προστατευόμενες περιοχές και προστατευόμενα είδη, όπως ακριβώς οι σεισμικές έρευνες κατά την εξόρυξη υδρογονανθράκων.⁵⁶

iii. ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ

Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι οι κοινότητες και εκάστοτε τοπικοί οικισμοί που βρίσκονται σε ζώνη σχετικά κοντινή των εγκαταστάσεων έρευνας, εκμετάλλευσης και επεξεργασίας υδρογονανθράκων και προϊόντων αυτών υφίστανται τις σημαντικότερες επιπτώσεις των ως άνω δραστηριοτήτων, κρίνεται επιτακτικό όπως εξασφαλιστεί η πλήρης ενημέρωση των παραγόντων τους για τις ενδεχόμενες επιπτώσεις της λειτουργίας των σχετικών εγκαταστάσεων, αλλά και τους κινδύνους που ενδέχεται να προκύψουν εξ ατυχημάτων κατά τις προβλεπόμενες διαδικασίες καθώς και για τις ενέργειες που οφείλουν να πραγματοποιηθούν για τον περιορισμό των επιβλαβών αυτών αποτελεσμάτων κατά το δυνατόν.

⁵⁶ WWF, Τελικά πόσο αυστηρή είναι η περιβαλλοντική νομοθεσία στις εξορύξεις υδρογονανθράκων;(2019), https://www.wwf.gr/ta_nea_mas/?uNewsID=824035

Κατόπιν της σχετικής ως άνω ενημέρωσης και πληροφόρησης των πολιτών θα είναι πλέον σκόπιμη και η εξασφάλιση της συμμετοχής τους κατά τις διαδικασίες έγκρισης της λειτουργίας των εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων πλησίον των κατοικιών τους σε επίπεδο πάντα συμβουλευτικής άποψης ή σύμφωνης γνώμης.

*DPSIR FRAMEWORK: ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΞΟΡΥΞΗΣ
ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ*

Οι επιπτώσεις της εξόρυξης υδρογονανθράκων στο ευρύτερο περιβάλλον: Η περίπτωση της Ελλάδας, DPSIR Framework

Drivers	Pressures	State	Impact	Responses
Καύση των υδρογονανθράκων – Combustion of hydrocarbons	Increasing the release of pollutants (e.g. <i>dioxide, nitrogen oxides and other particulates</i>) - Αυξάνει την απελευθέρωση ρύπων π.χ. διοξείδιο του θείου, τα οξείδια του αζώτου και λοιπά σωματίδια	Air Quality – Ποιότητα του Αέρα	Health Decline – Υποβάθμιση της Υγείας	Replacement with renewable energy to achieve the "Sustainable Development Goals" (SDGs) mentioned below - Αντικατάσταση με Α.Π.Ε για την επίτευξη των κατωτέρω «Στόχων για την βιώσιμη ανάπτυξη» (SDGs): * GOOD HEALTH AND WELL BEING - ΚΑΛΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΕΥΗΜΕΡΙΑ * AFFORDABLE & CLEAN ENERGY - ΠΡΟΣΙΤΗ & ΚΑΘΑΡΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ * CLEAN WATER & SANITATION - ΚΑΘΑΡΟ ΝΕΡΟ & ΥΓΙΕΙΝΗ * CLIMATE ACTION – ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ * LIFE BELOW WATER – ΥΠΟΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΗ * LIFE ON LAND - ΧΕΡΣΑΙΑ ΖΩΗ
			Rise of Excess Mortality Rate Αύξηση Υπερέχουσας Θνησιμότητας	

	<p>High emission of greenhouse gases (carbon dioxide, methane, nitrous oxide, and water vapor)</p> <p>Υψηλή εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου</p> <p>(π.χ. διοξείδιο του άνθρακα, μεθάνιο, οξείδιο του αζώτου και υδρατμοί)</p>		<p>Climate Change- Κλιματική Αλλαγή</p>	<p>Reform of the legislative framework – Αναδιαμόρφωση νομοθετικού πλαισίου</p> <p>State policy providing incentives for the implementation of preventive environmental protection practices - Κρατική πολιτική παροχής κινήτρων για εφαρμογή πρακτικών προληπτικής προστασίας του περιβάλλοντος</p>
<p>Construction of pipelines, offshore mining platforms and other infrastructure - Κατασκευή αγωγών, εξέδρων θαλάσσιας εξόρυξης και λοιπών υποδομών</p>	<p>Change landscape morphology, vegetation removal and soil erosion - Αλλαγή της μορφολογίας του τοπίου, απομάκρυνση της βλάστησης, διάβρωση του εδάφους</p>	<p>Soils and Landscape quality – Ποιότητα του Εδάφους</p>	<p>Soil & Landscape Degradation - impact soil's physical, chemical and biological properties that can last for centuries (<i>remix soil profiles, remove sediments, and change landscape morphology, destroys the topsoil, detrimental impacts on vegetation removal, soil hydraulic conductivity, organic matter, nitrogen, and erosion</i>)</p>	<p>Hydrocarbon exploration and extraction operations to be prohibited in protected areas - Οι εργασίες έρευνας και εξόρυξης υδρογονανθράκων να απαγορεύονται σε προστατευόμενες περιοχές</p>

			<p>Υποβάθμιση του εδάφους και του τοπίου</p> <p>- επιπτώσεις στις φυσικές, χημικές και βιολογικές ιδιότητες του εδάφους που μπορεί να διαρκέσουν για αιώνες (αλλοίωση του εδαφικού προφίλ, απομάκρυνση ιζημάτων και αλλαγή της μορφολογίας του τοπίου,</p> <p>Καταστροφή του επιφανειακού στρώματος του εδάφους επιβλαβείς επιπτώσεις στη βλάστηση απομάκρυνση, την υδραυλική αγωγιμότητα του εδάφους, την οργανική ουσία, το άζωτο και τη διάβρωση)</p>	
Extraction of hydrocarbons through drilling and fracturing - Εξόρυξη υδρογονανθράκων με γεώτρηση υδραυλικής ρωγμάτωσης	<p>Spills in hydrocarbon extraction - Απορροές κατά την εξόρυξη υδρογονανθράκων</p> <p>Use of vast amounts of water in the extraction process of hydrocarbons - Χρήση μεγάλων ποσοτήτων νερού κατά την διαδικασία εξόρυξης υδρογονανθράκων</p>	Water Safety and Quality – Ασφάλεια και Ποιότητα του Νερού	<p>Pollution of surface and underground finite water resources - Μόλυνση των επιφανειακών και υπογείων πεπερασμένων υδάτινων πόρων</p> <p>Damage to fauna and flora species – Βλάβη της πανίδας και της χλωρίδας</p>	Tightening up the legislative framework on spills, imposing stricter penalties for spills, providing for legal liability and compensation burdens - Αυστηροποίηση του νομοθετικού πλαισίου για τις απορροές, επιβολή αυστηρότερων κυρώσεων για τις διαρροές, νομοθετική
Hydrocarbon Transfer via tankers - Μεταφορά	Leaks in hydrocarbon transfer - Διαρροές κατά την μεταφορά υδρογονανθράκων			

<p>Hydrocarbon Transfer via tankers - Μεταφορά Υδρογονανθράκ ων με δεξαμενόπλοια</p>			<p>Pollution of surface and underground finite water resources - Μόλυνση των επιφανειακών και υπογείων πεπερασμένων υδάτινων πόρων</p> <p>Damage to fauna and flora species – Βλάβη της πανίδας και της χλωρίδας</p> <p>Killing wildlife – Εξάλειψη της άγριας φύσης</p> <p>Increase in seismic activity - Αύξηση της σεισμικής δραστηριότητας</p>	<p>Tightening up the legislative framework on spills, imposing stricter penalties for spills, providing for legal liability and compensation burdens - Αυστηροποίηση του νομοθετικού πλασιού για τις απορροές, επιβολή αυστηρότερων κυρώσεων για τις διαρροές, νομοθετική πρόβλεψη ευθύνης και βάρους αποζημίωσης</p>
<p>Oil Spill - Πετρελαιοκηλίδ ες</p>	<p>Pollution increase, wildlife injuries and kills, habitats destruction - Αύξηση της ρύπανσης, τραυματισμοί και θάνατοι άγριων ζώων, καταστροφή οικοτόπων</p>	<p>Biodiversity - Βιοποικιλότητα</p> <p><i>*Greece's biodiversity represents a combined total of 48% of Europe's biodiversity as follows:</i></p> <p><i>*8% of Europe's animal species</i></p> <p><i>*40% of Europe's plant species.</i></p>	<p>Biodiversity loss – Απώλεια Βιοποικιλότητας</p>	<p>Εκτίμηση ρίσκου - Risk assessment</p> <p>Establishment of an independent Environmental Crime Authority (Inspectorate for Environmental Law Enforcement) - Θεσμοθέτηση ανεξάρτητης αρχής Περιβαλλοντικού εγκλήματος (Σώμα επιθεώρησης για την</p>

				εφαρμογή της Περιβαλλοντικής νομοθεσίας)
Seismic testing - Σεισμικές δοκιμές	Disruption to landscapes and terrestrial and marine habitats - Διατάραξη των τοπίων και των χερσαίων και θαλάσσιων οικοτόπων	Noise levels – Επίπεδα Θορύβου	Noise pollution - ηχορύπανση	Hydrocarbon exploration and extraction operations to be prohibited in protected marine habitats - Οι εργασίες έρευνας και εξόρυξης υδρογονανθράκων να απαγορεύονται σε προστατευόμενα θαλάσσια υποσυστήματα
Tanker passage - Διέλευση δεξαμενόπλοιων				

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατόπιν της ανωτέρω αναλυτικής έκθεσης της διαδικασίας παραγωγής φυσικού αερίου, πετρελαίου και προϊόντων αυτών με έμφαση στις τεχνικές μεθόδους που εμπίπτουν στον τομέα upstream, midstream και downstream, αλλά και αναφορά στο διεθνές και εθνικό νομικό πλαίσιο των συμβάσεων παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων αναδείχθηκαν οι ελλείψεις και τα κενά της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας όσον αφορά στην διασφάλιση της τήρησης των συμβατικών και εξωσυμβατικών υποχρεώσεων των μερών και ιδίως του Αναδόχου που προκύπτουν από τις εργασίες που πραγματοποιούνται στα πλαίσια της μεταξύ τους σύμβασης παραχώρησης.

Γίνεται αντιληπτό ότι δεν επαρκεί η εφαρμογή των γενικότερων διατάξεων του Ν. 2289/1995 και το κενό αυτό δεν δύναται να καλυφθεί από τη ρύθμιση των ειδικότερων ζητημάτων επί του κειμένου εκάστης συμβάσεως παραχώρησης. Χρήζει θέσπισης ομοιόμορφων ειδικότερων διατάξεων που να απευθύνονται και να ρυθμίζουν την πλειονότητα των ειδικότερων ζητημάτων που μπορούν να προκύψουν κατά την εφαρμογή των ιδιαζουσών αυτών περιπτώσεων συμβάσεων δίχως να επαφίονται στην παραπομπή σε γενικές διατάξεις του ελληνικού δικαίου.

Περαιτέρω και όσον αφορά στις προβλεπόμενες εκ του νόμου πρακτικές προστασίας του περιβάλλοντος και κυρίως των προστατευόμενων περιοχών και αφού παρατέθηκε αναλυτικά ένα φάσμα κινδύνων και επιπτώσεων στον ευρύτερο τομέα του περιβάλλοντος από την διενέργεια εργασιών έρευνας, εκμετάλλευσης, μεταφοράς και επεξεργασίας υδρογονανθράκων και προϊόντων αυτών, καταδείχθηκαν ορισμένες επιβλαβείς πρακτικές και ανεπαρκείς ρυθμίσεις και προτάθηκαν ορισμένες λύσεις επί αυτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. AAMER, M. (2017). Upstream, Midstream and Downstream Sectors in the Oil and Gas Industry. Retrieved from <https://www.investopedia.com/articles/investing/052915/upstream-midstream-downstream-sectors-oil-and-gas-industry.asp>
2. Encyclopedia Britannica, "Hydrocarbons," <https://www.britannica.com/science/hydrocarbon/Upstream-midstream-and-downstream-activities>
3. Helmenstine, A. M. (2019). Chemical Composition of Petroleum, Thought Co. <https://www.thoughtco.com/definition-of-conservation-of-mass-law-604412>
4. J Grigg (2002), The health effects of fossil fuel derived particles, BMJ Journals
5. J. Lelieveld, b,1, K. Klingmüller (2019), Effects of fossil fuel and total anthropogenic emission removal on public health and climate, PNAS
6. Jack, I., 1998. Time-Lapse Seismic in Reservoir Management – Distinguished Instructor Short Course No. 1. SEG.
7. Jackson, R.B., Vengosh, A., Carey, J.W., R.J., Darrah, T.H., O’Sullivan, F., Pétron, G. (2014). The Environmental Costs and Benefits of Fracking. Annual Review of Environment and Resources, 39:327–362 (DOI: 10.1146/annurev-environ-031113-144051)
8. Jahn F., Cook M., Hydrocarbon Exploration and Production, 2nd edition, 2008 σελ. 312 επ.
9. John F. Piatt, Calvin J. Lensink, William Butler, Marshal Kendziorek, David R. Nysewander, Immediate Impact of the 'Exxon Valdez' Oil Spill on Marine Birds, The Auk, Volume 107, Issue 2, April 1990, Pages 387–397, <https://doi.org/10.2307/4087623>
10. Johnston, International Petroleum Fiscal Systems and Production Sharing Contracts

11. Kponee, K.Z., Chiger, A., Kakulu, I.I. et al. Petroleum contaminated water and health symptoms: a cross-sectional pilot study in a rural Nigerian community. *Environ Health* 14, 86 (2015). <https://doi.org/10.1186/s12940-015-0073-0>
12. Matveichuk, Alexander A. *Intersection of Oil Parallels: Historical Essays*.
13. McKain, David L., and Bernard L. Allen. *Where It All Began: The Story of the People and Places Where the Oil Industry Began—West Virginia and Southeastern Ohio*. Parkersburg, W.Va.: David L. McKain, 1994
14. Moscow: Russian Oil and Gas Institute, 2004.
15. *Petroleum Refining and Petrochemical Processes*, 2019
16. Ritz B, Yu F, Chapa G, Fruin S. Effect of air pollution on preterm birth among children born in Southern California between 1989 and 1993. *Epidemiology* 2000; 11:502–11
17. SORNARAJAH, *The International Law on Foreign Investment*
18. Union of Concerned Scientists. (n.d.). *Fossil Fuel Exploration: Environmental and Climate Impacts*. Retrieved from <https://www.ucsusa.org/resources/fossil-fuel-exploration-environmental-and-climate-impacts>
19. Upstream, Midstream and Downstream Hydrocarbons: What's the Difference?" *Oil tanking*, www.oiltanking.com/en/what-we-do/upstream-midstream-downstream-hydrocarbons/
20. "Upstream Oil and Gas Industry Overview," *Investopedia*, <https://www.investopedia.com/articles/investing/082014/upstream-oil-gas-industry-overview.asp>.
21. [U.S. Energy Information Administration, "Midstream Oil and Natural Gas," https://www.eia.gov/energyexplained/index.php?page=oil_natural_gas_midstream.](https://www.eia.gov/energyexplained/index.php?page=oil_natural_gas_midstream)
22. U.S. Energy Information Administration, 2019
23. USGS, Does fracking cause earthquakes?, <https://www.usgs.gov/faqs/does-fracking-cause-earthquakes>
24. van Vliet P, Knape M, de Hartog J, et al. Motor vehicle exhaust and chronic respiratory symptoms in children living near freeways. *Environ Res* 1997;74:122–32
25. WWF, (2021), How would offshore oil and gas drilling in the Arctic impact wildlife?, worldwildlife.org/stories/how-would-offshore-oil-and-gas-drilling-in-the-arctic-impact-wildlife
26. WWF, Τελικά πόσο αυστηρή είναι η περιβαλλοντική νομοθεσία στις εξορύξεις υδρογονανθράκων;(2019), https://www.wwf.gr/ta_nea_mas/?uNewsID=824035

27. Yaro, K. (2016). Environmental Impacts of Hydrocarbon Exploration, Extraction and Production. International Association for Impact Assessment.
<https://iaia.org/publications/hydrocarbon-environmental-impacts/>
28. Yu, H., Harrington, R.M., Kao, H. et al. Fluid-injection-induced earthquakes characterized by hybrid-frequency waveforms manifest the transition from aseismic to seismic slip. Nat Commun 12, 6862 (2021). <https://doi.org/10.1038/s41467-021-26961-x>
29. Έκθεση Αξιολόγησης Συνεπειών Ρύθμισης, ΕΔΕΥ Α.Ε. 2017,
<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/10598111.pdf>
30. Ελένη Καλαφάτη, 2018, Η Νομική Φύση των Συμβάσεων Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων, Επιβλέπων Καθηγητής Αντώνιος Καραμπάτζος, Πανεπιστήμιο Πειραιώς
31. Ελισάβετ Λοβέρδου & Θεόδωρου Τσακίρη, 2009, «Η Πολιτική Ενεργειακής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα του Φυσικού Αερίου και η Συμβολή της Ελλάδας», σε Τιμητικό Τόμο Ι. Βούλγαρη, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα
32. Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας.<https://ypen.gov.gr/energeia/ydrogonanthrakes/erevna-kai-ekmetallefsi-ydrogonanthr/>,
33. Θ. Πανάγος, Έρευνα και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων, 2014
34. Ιωάννα Σιγγιρίδου, 2020, Οι συμβάσεις παραχώρησης έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην ελληνική επικράτεια: σύγκριση και σχολιασμός, Διπλωματική Εργασία «Δίκαιο και Οικονομικά» Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
35. Κ. Κωστάκη, Μ. Ματζάκου, Ν. Μπάρκα, 2019, Ο Ρόλος της Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρείας Υδρογονανθράκων στην Ασφάλεια των Υπεράκτιων Εργασιών Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων,
<https://www.energia.gr/article/152461/o-rolos-ths-ellhnikhs-diaheiristikhs-etairias-ydrogonanthrakon-sthn-asfaleia-ton-yperaktion-ergasion-ereynas-kai-ekmetalleysis-ydrogonanthrakon>
36. Λ. Αθανασίου, 2004, «Η απελευθέρωση της αγοράς του φυσικού αερίου», Τιμητικός τόμος Καθηγητή Λ. Κοτσίρη
37. Μαρία Χωνιανάκη, 2017, Συμβάσεις έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Ελλάδα: Βασικά νομικά ζητήματα, Μεταπτυχιακό πρόγραμμα στην Ενέργεια: Στρατηγική, Δίκαιο και Οικονομία, Πανεπιστήμιο

Πειραιώς

38. Μονογραφία συμβάσεων παραχώρησης για έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, (2018), <https://government.gov.gr/monografi-simvaseon-parachorisis-gia-erevna-ke-ekmetallefsi-idrogonanthrakon/>
39. Σταματάκη Σ. (2003), Τεχνολογία Γεωτρήσεων. ΕΜΠ
40. Φαραντούρης Ν., Κοσμίδης Τ., (2015), Δίκαιο Υδρογονανθράκων, Νομική Βιβλιοθήκη
41. Χ. Νικολαΐδης, 1983, Λατομεία – Μεταλλεία. Το νομικό πλαίσιο της αναζητήσεως των υδρογονανθράκων
42. <https://www.data.gov.uk/dataset/24542ae7-dd44-444f-b259-871c4cc43b5e/environmental-monitoring-data>
43. <https://www.encyclopedia.com/environment/energy-government-and-defense-magazines/downstream-petroleum-industry>
44. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Excess_mortality_-_statistics
45. <https://www.sciencedirect.com/topics/earth-and-planetary-sciences/petroleum>
46. <http://www.snelsonco.com/reliability-natural-gas/>
47. <https://today.duke.edu/2015/09/frackfoot>
48. <https://www.worldoil.com/upstream-overview>
49. <https://www.yourenergy.com/what-is-natural-gas/natural-gas-production-process/>